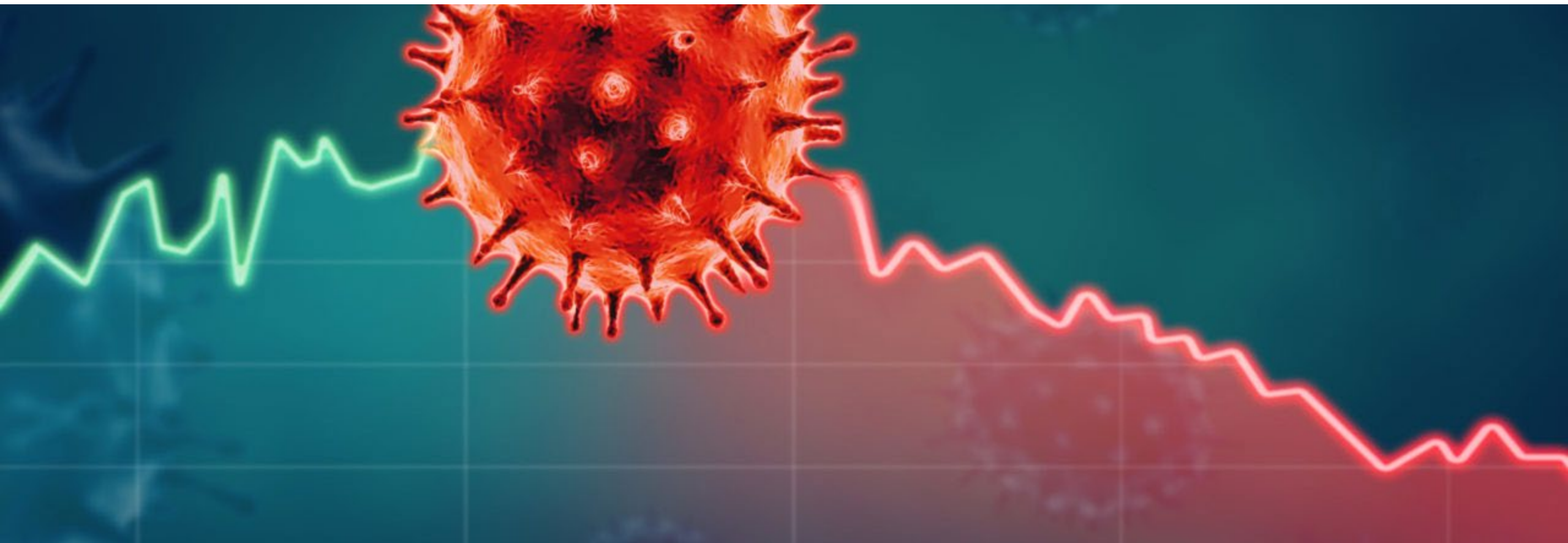

آثار شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد جهان و ایران

دکتر بهرام شکوری

رئیس کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران

ویرایش یک- نهم فروردین ۱۳۹۹

"این گزارش به بررسی مخاطرات شیوع ویروس کرونا در اقتصاد جهان و ایران و مسائل پیش روی تمام سطوح دولتی و بخش خصوصی در راستای مقابله با مخاطراتی که ویروس COVID-19 برای منافع ملی، وضعیت خانواده‌ها و اشتغال به وجود آورده و همچنین اثرات قابل توجه اقتصادی آن می‌پردازد.

دانستن این نکته که روند اقتصاد جهان و ایران چگونه است و چه کمک‌هایی در دسترس است، یکی از مهمترین مسائل برای تجارت می‌باشد. اما مشکل آنجاست که این اطلاعات به طور مداوم در حال تغییر است. در این گزارش تلاش شده است تا به‌روزترین اطلاعات در این زمینه‌ها را در اختیار شما قرار دهیم. این گزارش از کنار هم گذاشتن منابع و اطلاعات موجود در خصوص وضعیت اقتصاد جهان و ایران و بسته‌های محرک اقتصادی ارائه شده کشورهای هدف تا تاریخ ۹ فروردین ۱۳۹۹ تهیه شده است."

دکتر بهرام شکوری

بحران ۱۹۲۹

- مدت: ۴ سال
- کاهش ۲۵ درصدی GDP جهان
- سقوط وال استریت (کاهش ۹۷ درصدی تقاضای سهام)
- ورشکستگی ۹۰۰۰ بانک
- افزایش نرخ بیکاری کشورهای پیشرفته تا ۲۵ درصد

بحران مالی

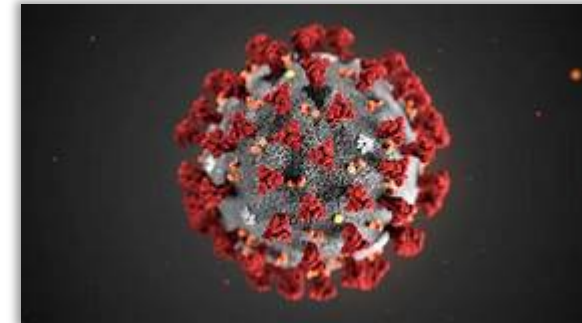
۲۰۰۸-۲۰۰۹

- مدت: ۲ سال
- سقوط قیمت مسکن تا ۳۱.۸ درصد
- افزایش نرخ بیکاری آمریکا از ۶ درصد به ۱۰ درصد
- پرداخت ۴۴۰ میلیارد دلار تسهیلات توسط بانک‌ها
- جابجایی ۱۴۵ میلیارد دلار از بازار پول به اوراق قرضه
- خرید سهام بانک‌ها و خودروسازی‌ها توسط دولت آمریکا به میزان ۴۳۹.۶ میلیارد دلار

بحران

کرونا - ۲۰۲۰

- مدت پیش‌بینی تا ۲ سال
- پیش‌بینی کاهش رشد نیم تا ۱ درصدی اقتصاد جهان
- احتمال افزایش نرخ بیکاری
- افزایش نرخ شکست کسب و کارهای SME
- ...

مقدمه - مروری بر آخرین وضعیت بیماری کرونا در سطح جهانی

بخش اول - پیامدهای اقتصادی شیوع کرونا در سطح بین‌المللی

بخش دوم - پیامدهای شیوع کرونا برای اقتصاد ایران

بخش سوم - بررسی تجارب جهانی برای جبران آثار سوء اقتصادی ناشی از شیوع کرونا

بخش چهارم - پیشنهادات مقابله با آثار زیان بار اقتصادی شیوع کرونا بر اقتصاد ایران

مقدمه - مروری بر آخرین وضعیت بیماری کرونا در سطح جهانی

- آخرین وضعیت بیماری کرونا در سطح جهانی
- پرداختگی جهانی ویروس کرونا
- شیوع بیماری کرونا بر اقتصاد جهانی با محوریت G7 و چین
- اهمیت اقتصادهای بزرگ در تامین زنجیره جهانی

آخرین وضعیت بیماری کرونا در سطح جهانی تا ۹ فرودین ۱۳۹۹

تعداد ۲۰۱ کشور در سراسر جهان

تعداد کشورهای درگیر

- ❖ شمار مبتلایان در جهان ۶۶۲,۵۴۱ نفر
- ❖ شمار مرگ و میر در جهان ۳۰,۸۳۹ نفر
- ❖ شمار بهبود یافتگان در جهان ۱۴۱,۴۶۸ نفر

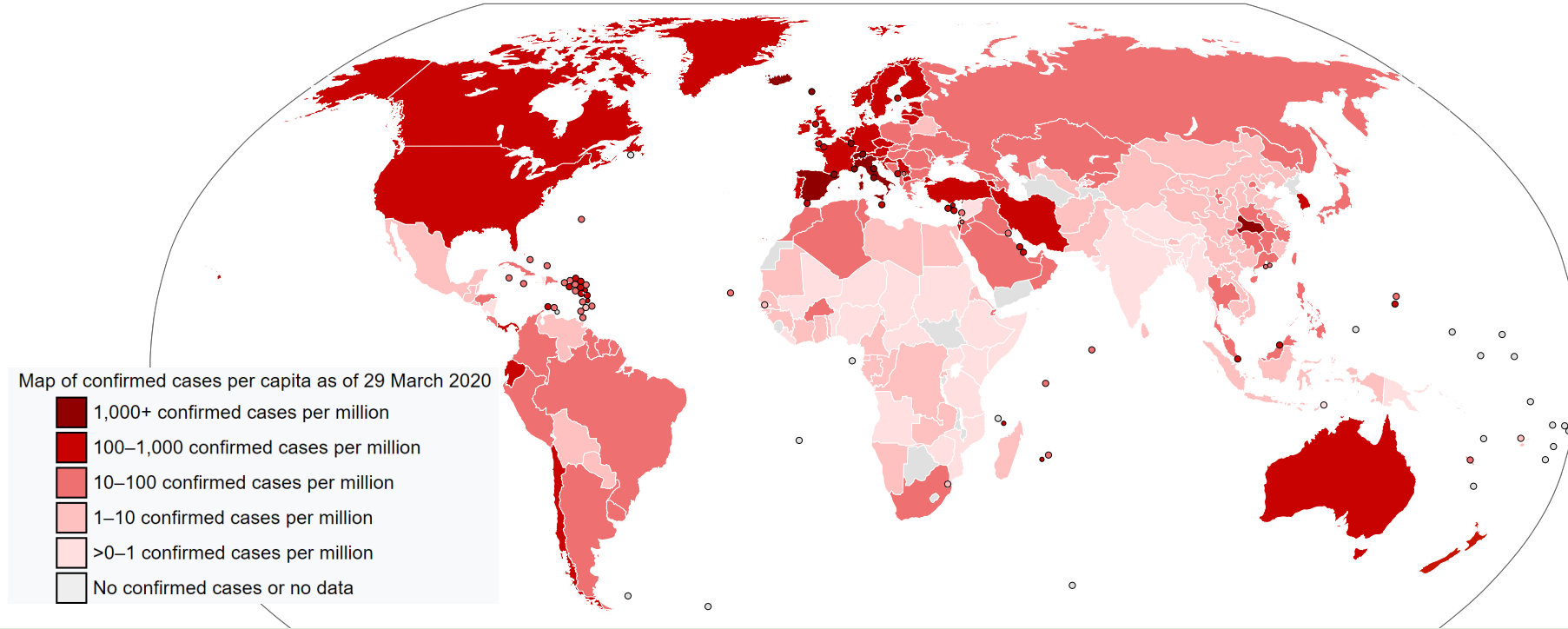

مبتلایان-مرگ و میر

آخرین وضعیت شیوع بیماری در ۱۵ کشور با بیشترین شمار مبتلایان (۱۳۹۹/۰۱/۰۹)

ردیف	کشور	مبتلایان	کل مرگ و میر	بهبود یافتگان	افراد درگیر بیماری
۱	آمریکا	۱۰۴,۲۰۵	۱,۷۰۱	۲,۵۲۵	۹۹,۹۷۹
۲	ایتالیا	۸۶,۴۹۸	۹,۱۳۴	۱۰,۹۵۰	۶۶,۴۱۴
۳	چین	۸۱,۳۹۴	۳,۲۹۵	۷۴,۹۷۱	۳,۱۲۸
۴	اسپانیا	۶۵,۷۱۹	۵,۱۳۸	۹,۳۵۷	۵۱,۲۲۴
۵	آلمان	۵۰,۸۷۱	۳۵۱	۶,۶۵۸	۴۳,۸۶۲
۶	فرانسه	۳۲,۹۶۴	۱,۹۹۵	۵,۷۰۰	۲۵,۲۶۹
۷	ایران	۳۲,۳۳۲	۲,۳۷۸	۱۱,۱۳۳	۱۸,۸۲۱
۸	انگلستان	۱۴,۵۴۳	۷۵۹	۱۳۵	۱۳,۶۴۹
۹	سوئیس	۱۲,۹۲۸	۲۳۱	۱,۵۳۰	۱۱,۱۶۷
۱۰	کره جنوبی	۹,۴۷۸	۱۴۴	۴,۸۱۱	۴,۵۲۳
۱۱	هلند	۸,۶۰۳	۵۴۶	۳	۸,۰۵۴
۱۲	استرالیا	۷,۶۹۷	۵۸	۲۲۵	۷,۴۱۴
۱۳	بلژیک	۷,۲۸۴	۲۸۹	۸۵۸	۶,۱۳۷
۱۴	ترکیه	۵,۶۹۸	۹۲	۴۲	۵,۵۶۴
۱۵	کانادا	۴,۷۵۷	۵۵	۳۵۴	۴,۳۴۸

نقشه پراکندهی جهان ویروس کرونا

تا کنون، شیوع این بیماری در پنج قسمت از دنیا بیشتر مشاهده شده است. چین با محوریت استان هوبی، آسیای شرقی با محوریت کره جنوبی و ژاپن، خاورمیانه با محوریت ایران، اروپای غربی با محوریت ایتالیا و اسپانیا و آمریکای شمالی با محوریت آمریکا. در مجموع، کشورهای تحت بیشترین تاثیر، بیش از ۶۰ درصد از اقتصاد جهانی را تشکیل می‌دهند. نکته‌ای که در خصوص وسعت اثرگذاری کرونا بر اقتصاد جهانی باید به آن اشاره کرد این است که برای نخستین بار پس از جنگ جهانی دوم، یک اپیدمی ۱۰ اقتصاد اول دنیا را هدف گرفته است.

شیوع بیماری کرونا بر اقتصاد جهانی با محوریت G7 و چین (سهم در جهان - درصد)

اقتصاد	سهم GDP (درصد)	سهم تولیدات کارخانه‌ای	سهم صادرات	سهم صادرات کارخانه‌ای	سهم مبتلایان به کرونا تا ۹ فروردین ۱۳۹۹
چین	۱۶	۲۹	۱۳	۱۸	۱۳،۶
آمریکا	۲۴	۱۶	۸	۸	۱۷،۴
ژاپن	۶	۸	۴	۵	۰،۲۵
آلمان	۵	۶	۸	۱۰	۸،۵
انگلستان	۳	۲	۲	۳	۲،۴
فرانسه	۳	۲	۳	۴	۵،۵
ایتالیا	۲	۲	۳	۳	۱۴،۴
کانادا	۲	۰	۲	۲	۰،۸
جمع	۶۱	۶۵	۴۳	۵۳	۶۲،۸

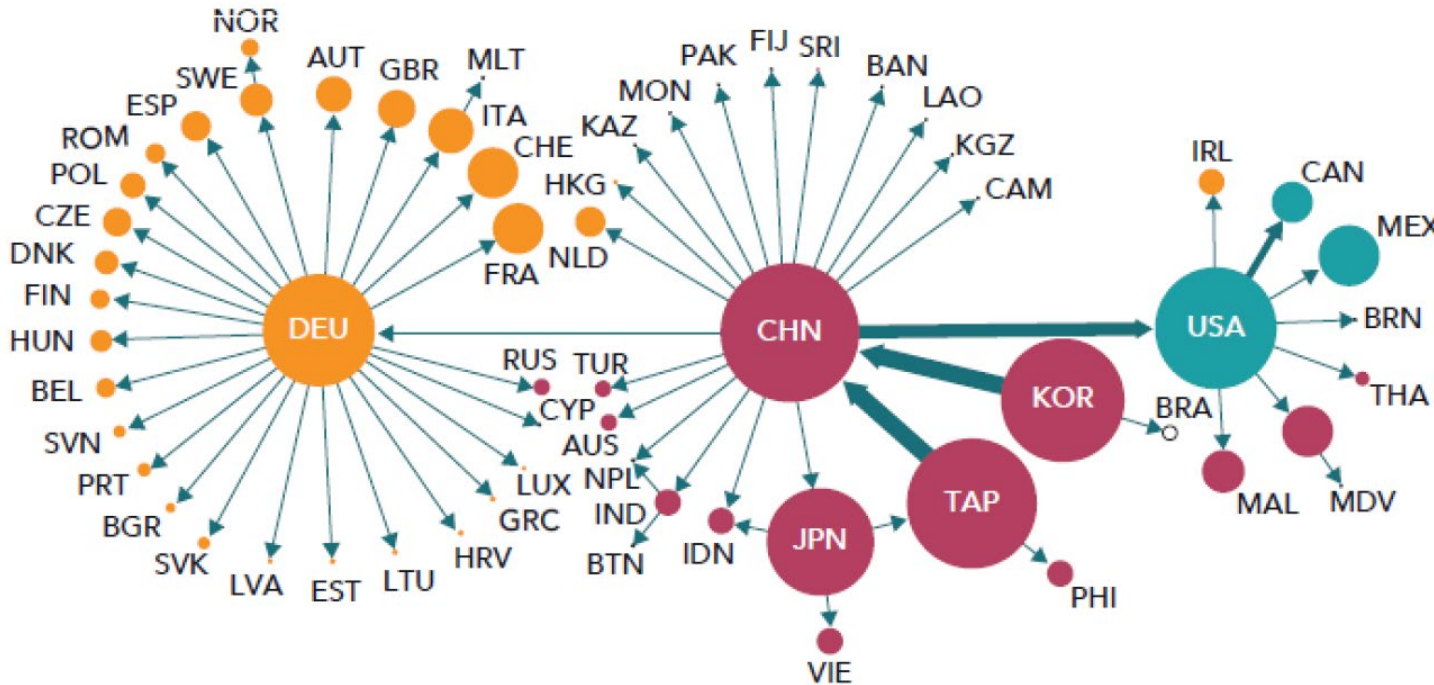
- ❖ سهم قابل توجهی از تقاضا، تولید و صادرات جهانی در اختیار کشورهای G7 و چین است.
- ❖ شیوع و گسترش بیشتر کرونا در این کشورها آسیب‌پذیری اقتصاد جهانی را افزایش خواهد داد.
- ❖ صرفاً با در نظر گرفتن ایالات متحده آمریکا، چین، ژاپن، آلمان، بریتانیا، فرانسه و ایتالیا، کانادا سهم آنها در اقتصاد جهانی به شرح زیر می‌باشد:

"۶۰ درصد از عرضه و تقاضای جهانی (GDP) " ۶۵ درصد از تولید جهانی " ۴۳ درصد کالاهای صادراتی در جهان"

اهمیت اقتصادهای بزرگ در تامین زنجیره جهانی

کشورهای درگیر با ویروس کرونا، در تولید بسیاری از کالاها در زنجیره تامین جهانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند. نمودار زیر خوبی این درهم تنیدگی را به نمایش می‌گذارد. چین در حقیقت کارگاه جهان است که در شبکه جهانی از اهمیت قابل ملاحظه‌ای برخوردار است. بنابراین بروز اختلال در تولید چین شوک‌های عرضه ثانویه‌ای را در بخش‌های تولیدی تقریباً تمامی کشورها خلق خواهد کرد.

سه قطب به هم پیوسته در زنجیره جهانی تامین کالاهای ICT

در زنجیره تامین، یک بعد قدرتمند منطقه‌ای وجود دارد. لذا این واقعیت که چین، کره و ژاپن در میان ۵ کشوری هستند که بیشترین آسیب را از ویروس کووید ۱۹ متحمل شده‌اند به این معناست که شوک زنجیره تامین در آسیا بسیار شدید خواهد بود. آلمان قطب شبکه اروپا به عنوان یکی از کشورهای آسیب دیده از ویروس کووید ۱۹ نیز نقش عمده در زنجیره تامین جهانی دارد. ایالات متحده آمریکا دیگر کشور مهم در زنجیره تامین جهانی با این ویروس مواجه شده است.

ملاحظه می‌شود که عمده کشورهای درگیر با ویروس کرونا مهم‌ترین کشورهای زنجیره تامین جهانی هستند و بنابراین تبعات اقتصادی این ویروس جهانی و به لحاظ اندازه قابل توجه خواهد بود.

بخش اول - پیامدهای اقتصادی شیوع کرونا در سطح بین‌المللی

- پیامدهای شیوع کرونا بر بورس‌های جهانی
- پیامدهای شیوع کرونا در بازار نفت
- پیامدهای شیوع کرونا در بازار کامودیتی‌ها
- پیامدهای شیوع کرونا برای رشد اقتصادی جهان

پیامدهای اقتصادی شیوع کرونا در سطح بین‌المللی

رشد
اقتصادی
جهان

بازار
کامودیتی‌ها

بازار نفت

بازار
بورس‌های
جهان

در ادامه پیامدهای شیوع کرونا بر اقتصاد جهانی از چهار بعد پیامدها در بورس جهانی، پیامدها در بازار نفت، پیامدها در بازار کامودیتی‌ها و پیامدها برای رشد اقتصادی جهان بررسی می‌شود.

پیامدهای اقتصادی شیوع کرونا در سطح بین‌المللی

رشد
اقتصادی
جهان

بازار
کامودیتی‌ها

بازار نفت

بازار
بورس‌های
جهان

پیامدهای شیوع کرونا بر بورس‌های جهانی

❑ با شیوع ویروس کرونا در نقاط مختلف جهان، بازارهای سرمایه در دنیا نسبت به تبعات شیوع گسترده این بیماری به شدت واکنش نشان دادند و شاخص‌های بورس جهان بدترین عملکرد را از زمان بحران مالی ۲۰۰۸ به ثبت رساندند.

❖ بازار بورس نیویورک که از آن به عنوان بزرگترین بازار داد و ستد بورس و اوراق بهادار نام برده می‌شود، روز ۱۲ مارس در آغاز روز کاری با کاهش کم سابقه ارزش شاخص‌های مهم همراه بود، به طوری که ارزش شاخص «داو جونز» در بازار سهام نیویورک حدود ۱۰ درصد سقوط کرد.

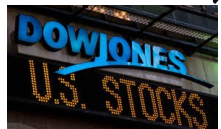
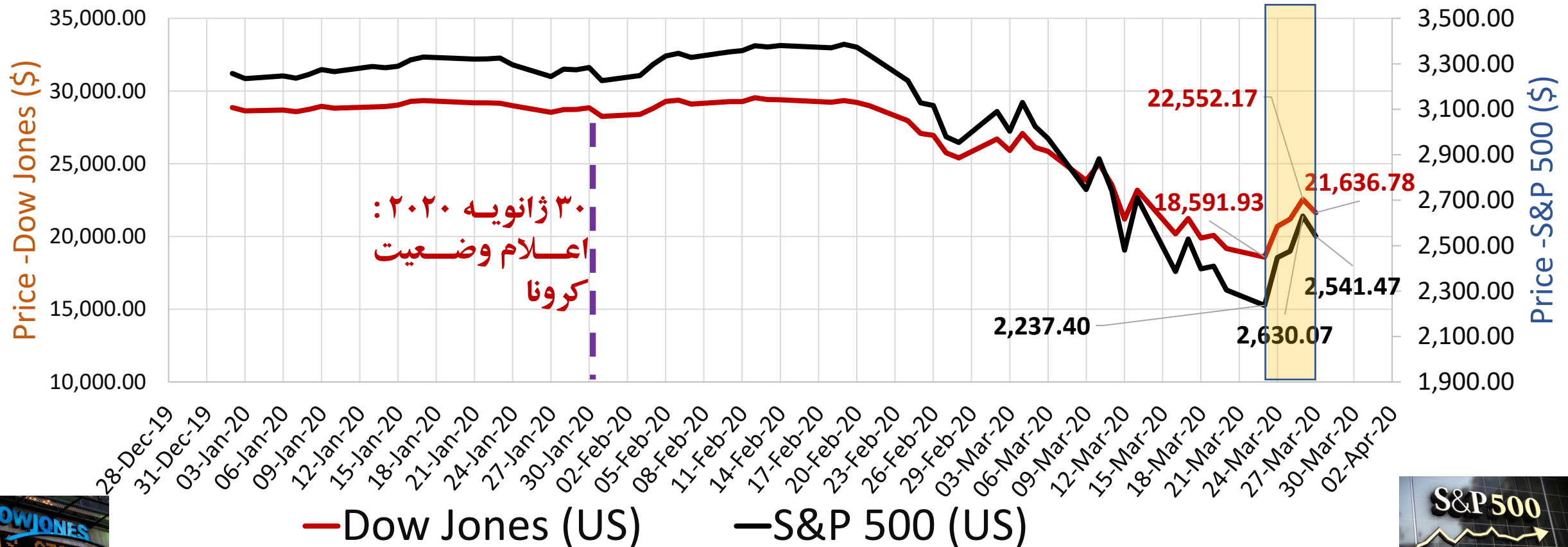
❖ با این حال، با پیشنهاد بسته حمایتی دو تریلیون دلاری ترامپ برای مقابله با پیامدهای اقتصادی کرونا، بورس داوجونز Dow Jones ۱۶.۳٪ و بورس اس اند پی S&P 500 ۱۷.۵٪ رشد کرده‌اند.

➤ ارزش سهام در بازارهای بورس مهم اروپایی از جمله بازار پاریس، فرانکفورت و مادرید در ۱۲ مارس، دست کم ۱۰ درصد کاهش پیدا کرده است. این در حالیست که در ۲۳ مارس ارزش شاخص «Stoxx 600» حدود ۸ درصد رشد را تجربه کرده است.

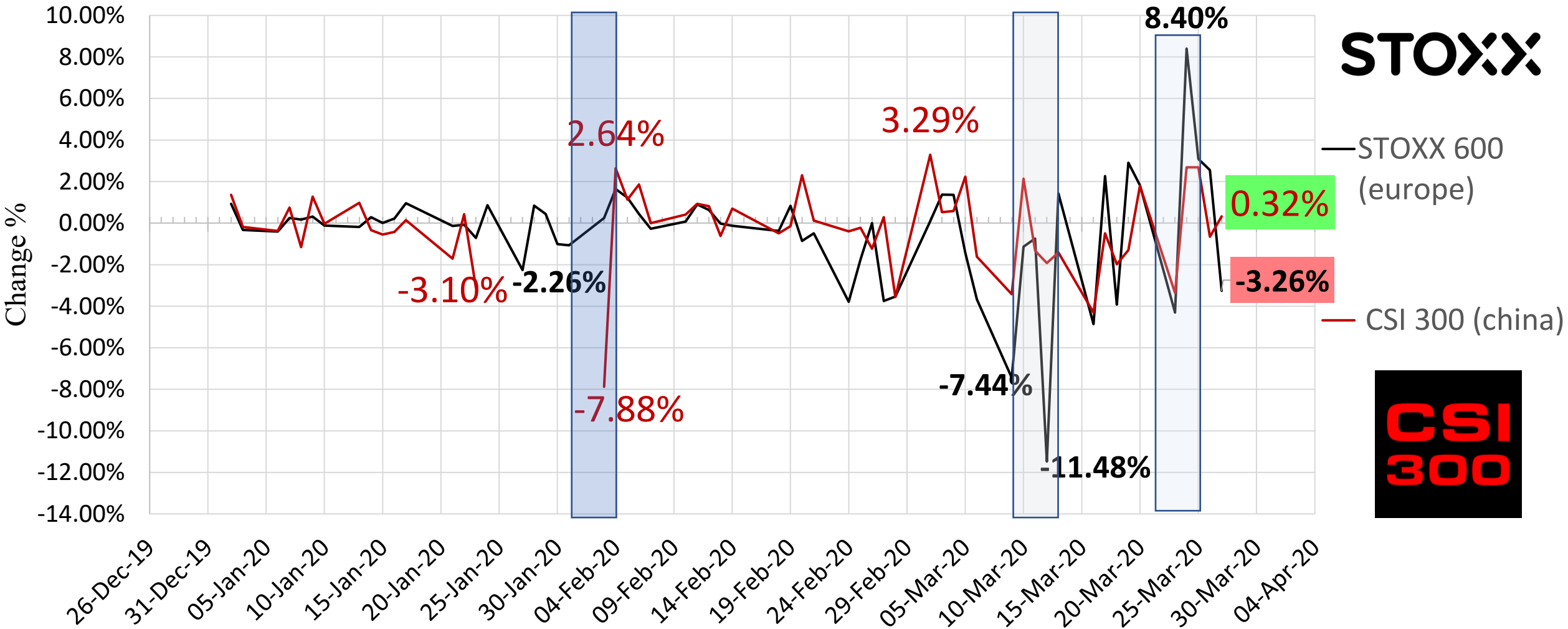
➤ ارزش شاخص «CSI 300» چین در ۴ فوریه حدود ۸ درصد کاهش را تجربه کرده است. با این حال با فروکش کردن شیوع ویروس کرونا در چین، ارزش این شاخص در ۲۷ مارس برابر با مثبت ۰.۳۲ درصد بوده است.

پیامدهای شیوع کرونا در بورس‌های جهانی (ایالات متحده)

پیشنهاد بسته حمایتی دو تریلیون دلاری ترامپ برای مقابله با پیامدهای اقتصادی کرونا که منجر به رشد ۱۶.۳ درصدی ارزش شاخص Dow Jones و رشد ۱۷.۵ درصدی ارزش شاخص S&P 500 شد.

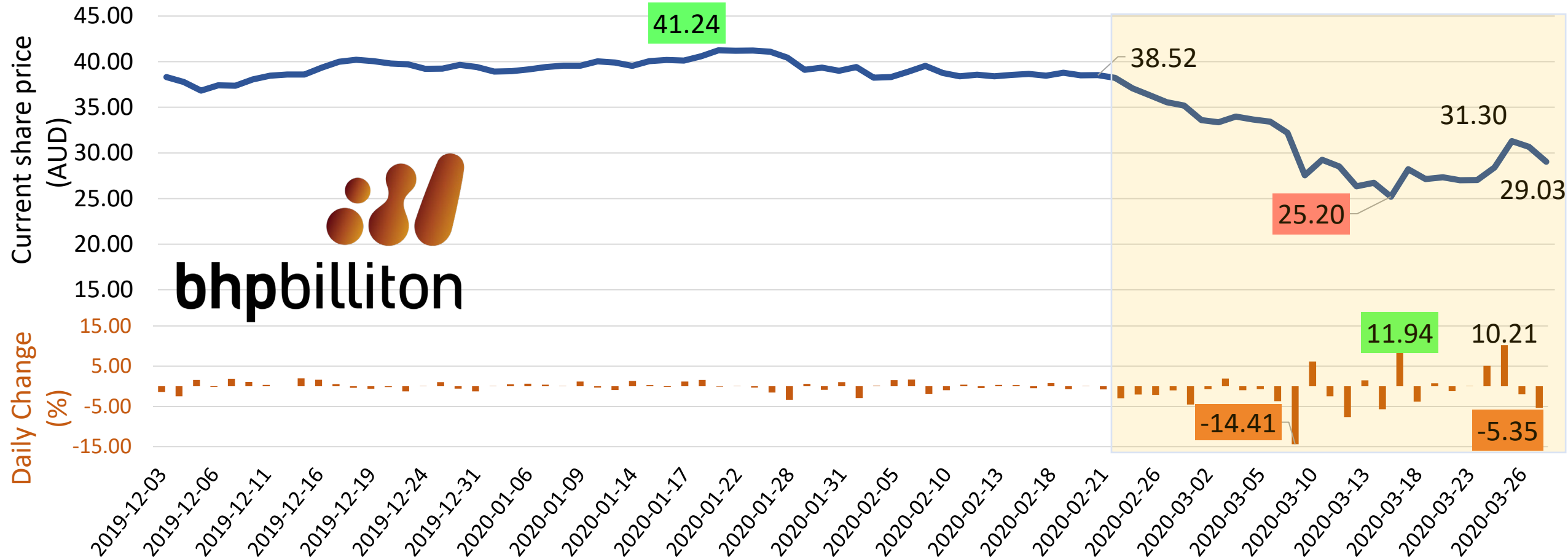

پیامدهای شیوع کرونا در بورس‌های جهانی (چین و اروپا)

بررسی‌ها نشان می‌دهد که با شیوع ویروس کرونا و جهانی شدن آن قیمت ارزش سهام شرکت بی اچ بیلیتون در طول یک ماه بطور متوسط از ۳۸ دلار استرالیا به ۲۵ دلار کاهش یافته است.

تغییر ارزش شرکت‌های معدن و صنایع معدنی دنیا (مارس 2020)

تغییر شاخص سهام بورسهای عمده دنیا در ماه مارس ۲۰۲۰ و از ابتدای سال				
www.t.me/Commodities				
کشور	نام شرکت	آخرین رقم	از ابتدای سال	مارس ۲۰۲۰
نیویورک	OJSC Polyus Gold	71.99	طلا و نقره	12.5%
نیویورک	Potash Corporation of	20.65	پتاس و کود	10.8%
نیویورک	Agrium Inc	115	پتاس و کود	9.9%
لندن	Fresnillo PLC	700	طلا و نقره	7.7%
استرالیا	Fortescue Metals Group Ltd	9.92	سنگ آهن	4.8%
هنگ کنگ	China Shenhua Energy Co Ltd H	14.65	زغالسنگ	3.9%
لندن	Norsk Hydro ASA	583	آلومینیوم	1.3%
چین	Inner Mongolia Yitai Coal Co Ltd	0.625	زغالسنگ	-0.8%
لندن	Rio Tinto PLC	3674	چندمحصوله	-3.9%
هنگ کنگ	Yanzhou Coal Mining	6.04	زغالسنگ	-4.0%
لندن	Antofagasta PLC	731.8	مس	-6.0%
نیویورک	Barrick Gold Corp	19.29	طلا و نقره	-6.5%
تورنتو	Goldcorp Inc	0.02	طلا	-7.1%
نیویورک	Wheaton Precious Metals Corp	27.9	طلا و نقره	-8.6%
هنگ کنگ	PetroChina Co Ltd Class H	2.73	نفت	-11.3%
استرالیا	AngloGold Ashanti Ltd ADR	17.94	طلا و نقره	-11.5%
عربستان	Saudi Basic Industries Corp	68.9	چندمحصوله	-11.9%
هند	Hindustan Zinc Ltd.	149.2	روی	-13.7%
نیویورک	Franco-Nevada Corporation	97.99	طلا و نقره	-14.5%
عربستان	Saudi Arabian Mining Company	30.05	چندمحصوله	-16.3%
لندن	BHP Group PLC	1218.2	چندمحصوله	-16.7%
هنگ کنگ	Maanshan Iron & Steel Co Ltd	2.45	فولاد	-17.0%
مکزیک	Grupo Mexico S.A.B. De C.V.	40.9	مس	-17.2%
کره جنوبی	Posco Inc	158500	فولاد	-18.0%
چین	China Rare Earth Holdings Ltd	0.295	عناصر نادر	-18.1%
نیویورک	Southern Copper Corporation	27.62	مس	-20.3%
نیویورک	Agnico Eagle Mines Limited	40.1	طلا و نقره	-20.7%
نیویورک	Vale SA ADR	8.04	سنگ آهن	-21.3%
لندن	BP PLC	323.6	نفت	-22.0%
هنگ کنگ	Jiangxi Copper	7.08	مس	-22.4%
روسیه	United Company Rusal Plc	24.39	آلومینیوم	-22.6%
لندن	Royal Dutch Shell PLC Class A	1329.5	نفت	-22.9%
استرالیا	Alumina Ltd	1.455	آلومینا	-23.2%
تورنتو	Nevada Copper Corp.	0.18	مس	-25.0%
چین	Aluminum Corp of China Ltd	1.53	آلومینیوم	-26.4%
لندن	Anglo American PLC	1337.8	چندمحصوله	-29.7%
آمریکا	Western Copper and Gold Corp	0.3806	طلا و مس	-37.2%
لندن	Glencore PLC	119	چندمحصوله	-37.8%
نیویورک	Freeport-McMoran Copper & Gold	6.24	طلا و مس	-38.0%
لندن	ArcelorMittal SA	7.97	فولاد	-38.4%
آمریکا	Alcoa Corp	6.07	آلومینیوم	-53.1%

✓ پلیروس (طلا و نقره) 12.5% مثبت

✓ پتاش (کود و پتاس) 10.8% مثبت

✓ اگریوم (کود و پتاس) 9.9% مثبت

✓ فورتسکو (سنگ آهن) 4.8% مثبت

■ بی اچ پی بیلیتون (چندمحصوله) 16.7% منفی

■ پوسکو (فولاد) 18% منفی

■ روسال (آلومینیوم) 22.6% منفی

■ گلینکور (چندمحصوله) 37.8% منفی

■ آلکوا (آلومینیوم) 53% منفی

رشد
اقتصادی
جهان

بازار
کامودیتی‌ها

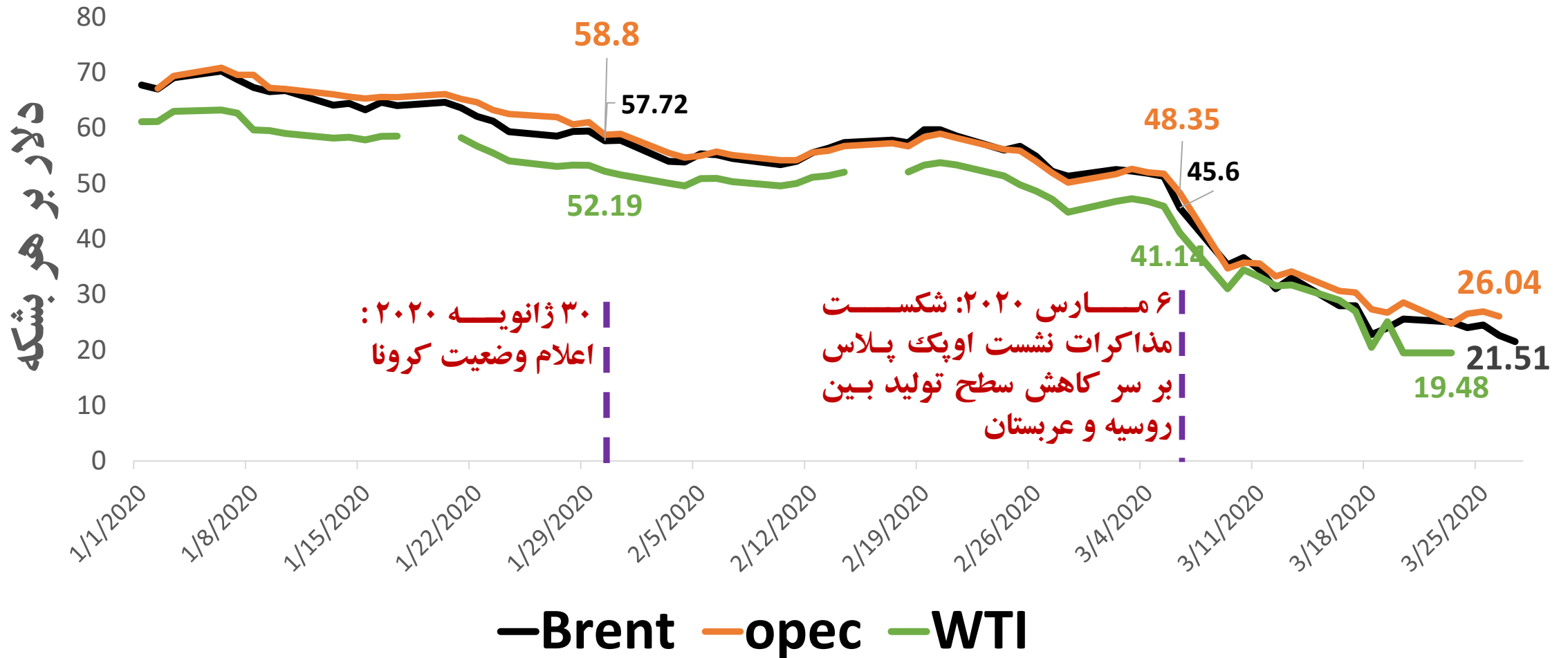
بازار
نفت

بازار
بورس‌های
جهان

پیامدهای شیوع کرونا بر بازار نفت

روند تغییرات شاخص قیمت نفت در جهان

بزرگ ترین خریداران نفت در جهان

RANK	IMPORTER	CRUDE OIL IMPORTS (US\$)	%WORLD TOTAL
1	China	\$239.2 billion	20.20%
2	United States	\$163.1 billion	13.80%
3	India	\$114.5 billion	9.70%
4	Japan	\$80.6 billion	6.80%
5	South Korea	\$80.4 billion	6.80%
6	Netherlands	\$48.8 billion	4.10%
7	Germany	\$45.1 billion	3.80%
8	Spain	\$34.2 billion	2.90%
9	Italy	\$32.6 billion	2.80%
10	France	\$28.5 billion	2.40%

مهم ترین عامل کاهش قیمت نفت از جانب تقاضا، انتشار ویروس کرونا در چین بوده است. این کشور بزرگترین واردکننده نفت خام جهان است و تغییر در تقاضای نفت چین می تواند بازار جهانی نفت را متاثر سازد. لذا با شیوع کرونا در این کشور و به دنبال آن کاهش فعالیت های اقتصادی، تقاضای نفت این کشور کاهش یافته و نگرانی ها نسبت به چشم انداز آتی تقاضای نفت در جهان، موجب کاهش قیمت نفت شده است.

پیامدهای شیوع کرونا در بازار نفت (پیش بینی قیمت نفت)

بر اساس آخرین **پیش بینی های آژانس بین المللی انرژی (IEA)** که در ماه مارس سال جاری منتشر شده است، در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۰ تقاضای نفت جهان نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۹ حدود ۲.۵ میلیون بشکه در روز کاهش می یابد. همچنین **میزان تقاضای نفت جهان در سال ۲۰۲۰ حدود ۹۰ هزار بشکه در روز نسبت به سال ۲۰۱۹ کاهش خواهد یافت.** این نهاد بین المللی پیش از این در ماه فوریه پیش بینی کرده بود که تقاضای نفت جهان در سال ۲۰۲۰ حدود ۸۵۰ هزار بشکه در روز افزایش می یابد.

بانک امریکایی گلدمن ساکس نیز پیش بینی کرده که به دلیل کاهش تقاضای نفت ناشی از انتشار ویروس کرونا و عدم توافق روسیه و عربستان، این امکان وجود دارد که **قیمت نفت برنت تا ۲۰ دلار در هر بشکه برسد.**

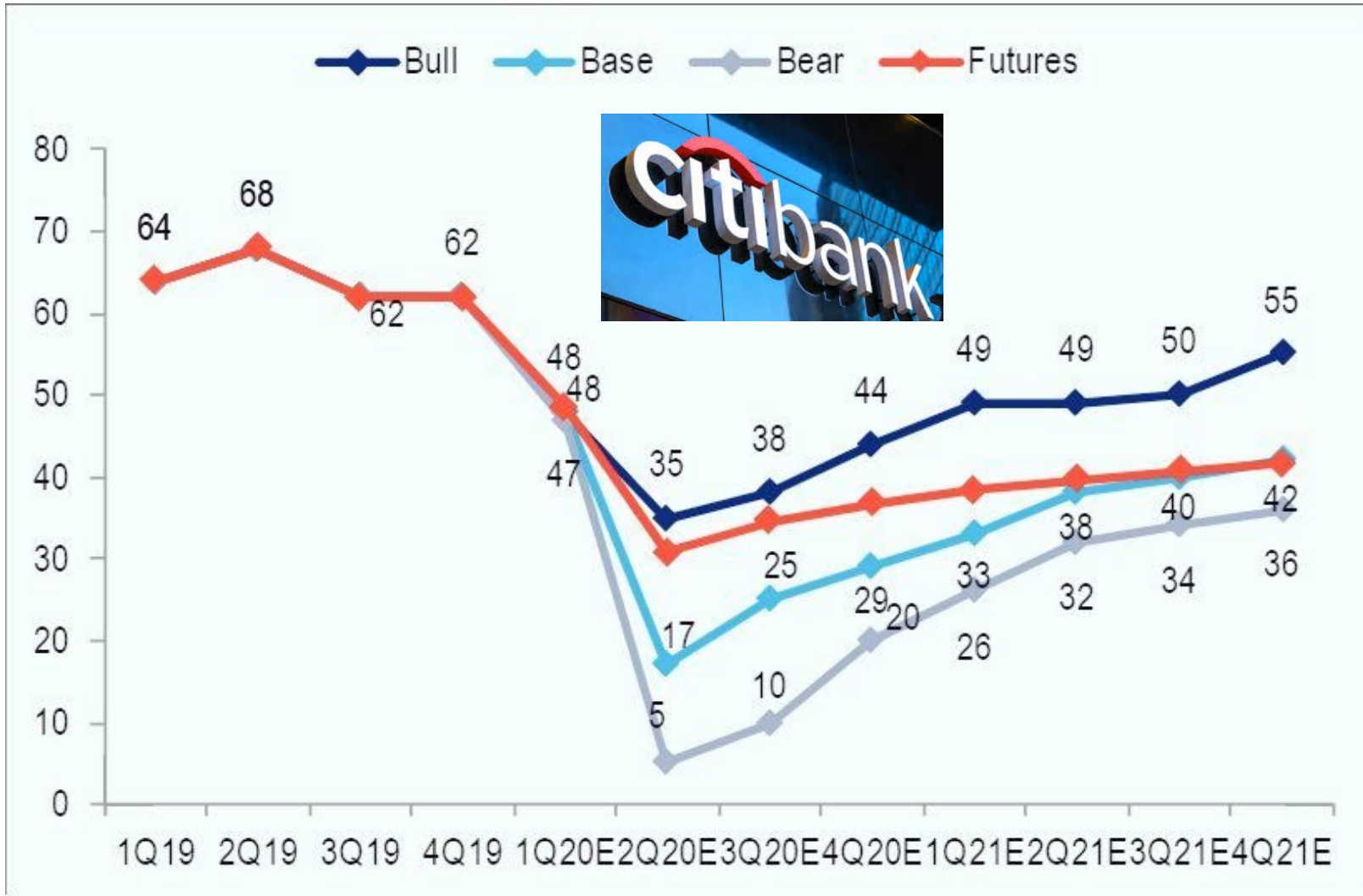

همچنین جدیدترین برآوردهای **شرکت خدمات مالی آمریکایی مورگان استنلی** از تقاضای نفت حاکی از آن است که رشد تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۰ **در حدود ۵۰۰ هزار بشکه در روز** باشد. این بانک پیش از این رشد ۸۰۰ هزار بشکه ای تقاضای جهانی را در سال ۲۰۲۰ پیش بینی کرده بود. مجموعه این پیشبینی ها بر انتظارات بازیگران از آینده تقاضای نفت اثر گذاشته و کاهش بیشتر قیمت را تسهیل کرده است.

پیامدهای شیوع کرونا در بازار نفت (پیش بینی قیمت نفت)

پیش بینی سیتی بانک از روند قیمت نفت در یکسال پیش رو: بدینانه از ۵ تا ۳۶ دلار و واقع بینانه از ۱۷ تا ۴۲ دلار است.

قیمت نفت برنت، اکنون (۱۳ فرودین) بشکهای ۲۲ دلار و ۷۴ سنت و نفت سبک آمریکا ۲۰ دلار و ۲۱ سنت است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ ایران، قیمت نفت بشکهای ۵۰ دلار پیش بینی شده است.

پیامدهای اقتصادی شیوع کرونا در سطح بین‌المللی

رشد
اقتصادی
جهان

بازار
کامودیتی‌ها

بازار
نفت

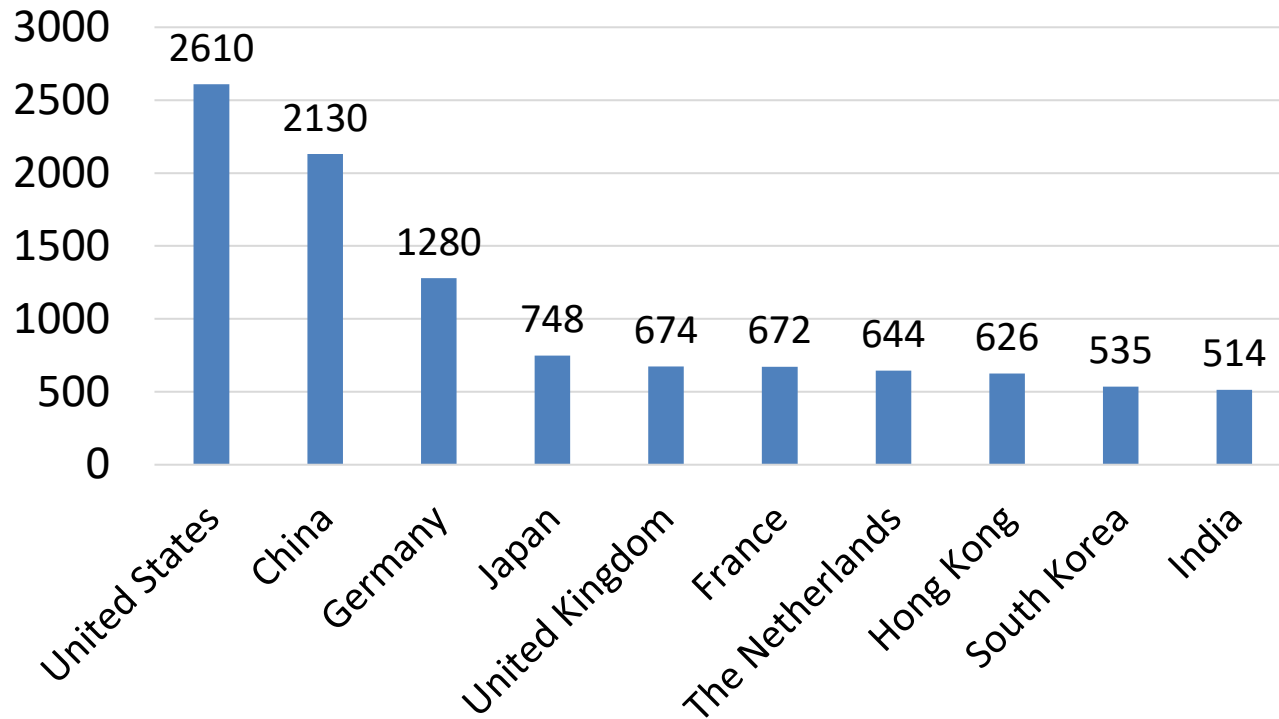
بازار
بورس‌های
جهان

پیامدهای شیوع کرونا بر بازار کامودیتی‌ها

Top 10 largest importers in the world (2019)

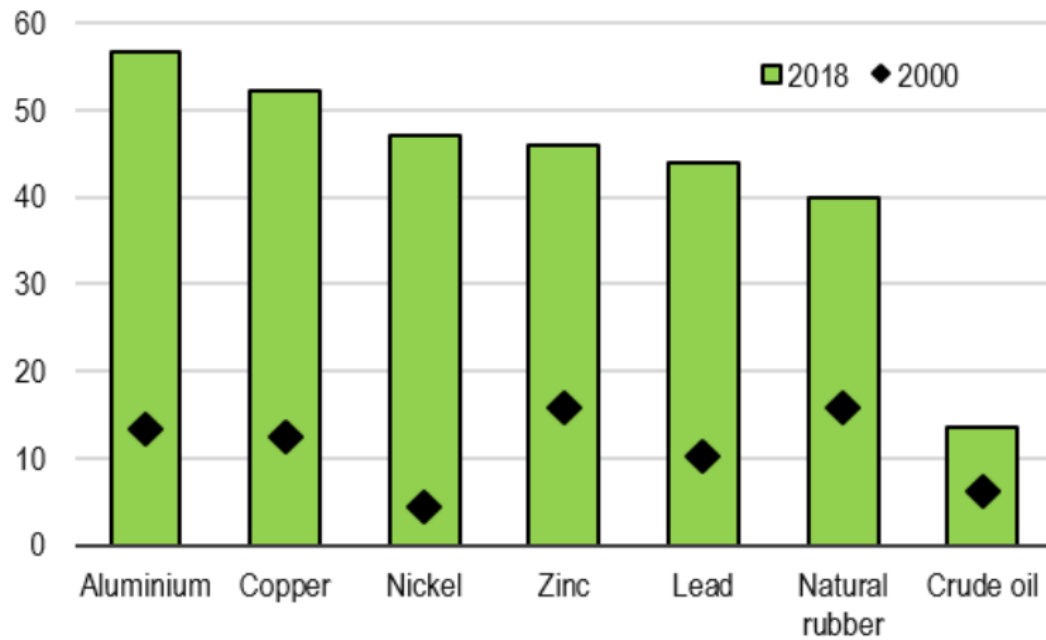
(billion \$)

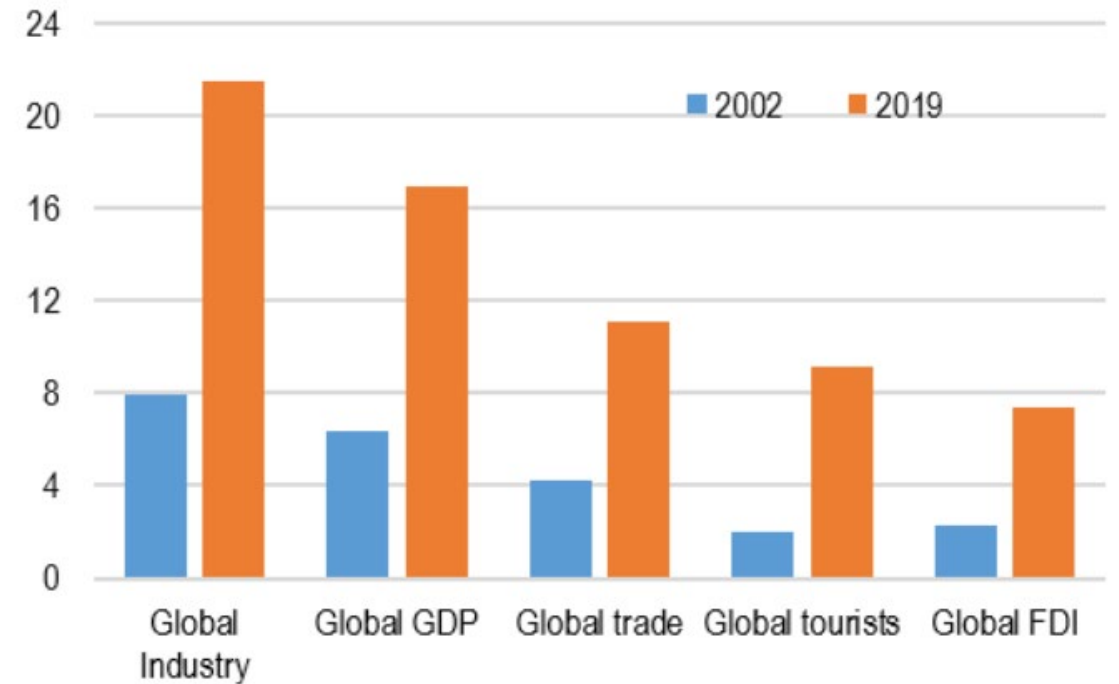
مهم ترین عامل کاهش قیمت کامودیتی ها از جانب تقاضا، انتشار ویروس کرونا در کشورهای با ترند اقتصادی بالا بوده است. تغییر در تقاضای این کشورها می تواند بازار جهانی کالا را متاثر سازد. لذا با شیوع کرونا در دنیا و پاندمی شدن این بیماری به دنبال کاهش فعالیت های اقتصادی، تقاضای کامودیتی ها کاهش یافته و نگرانی ها نسبت به چشم انداز آتی تقاضا در جهان، موجب کاهش نسبی قیمت ها گردیده است.

کانال اثرگذاری شیوع بیماری کرونا بر اقتصاد جهانی با محوریت چین

۲: سهم قابل توجه چین در تقاضای جهانی کامودیتی (درصد)

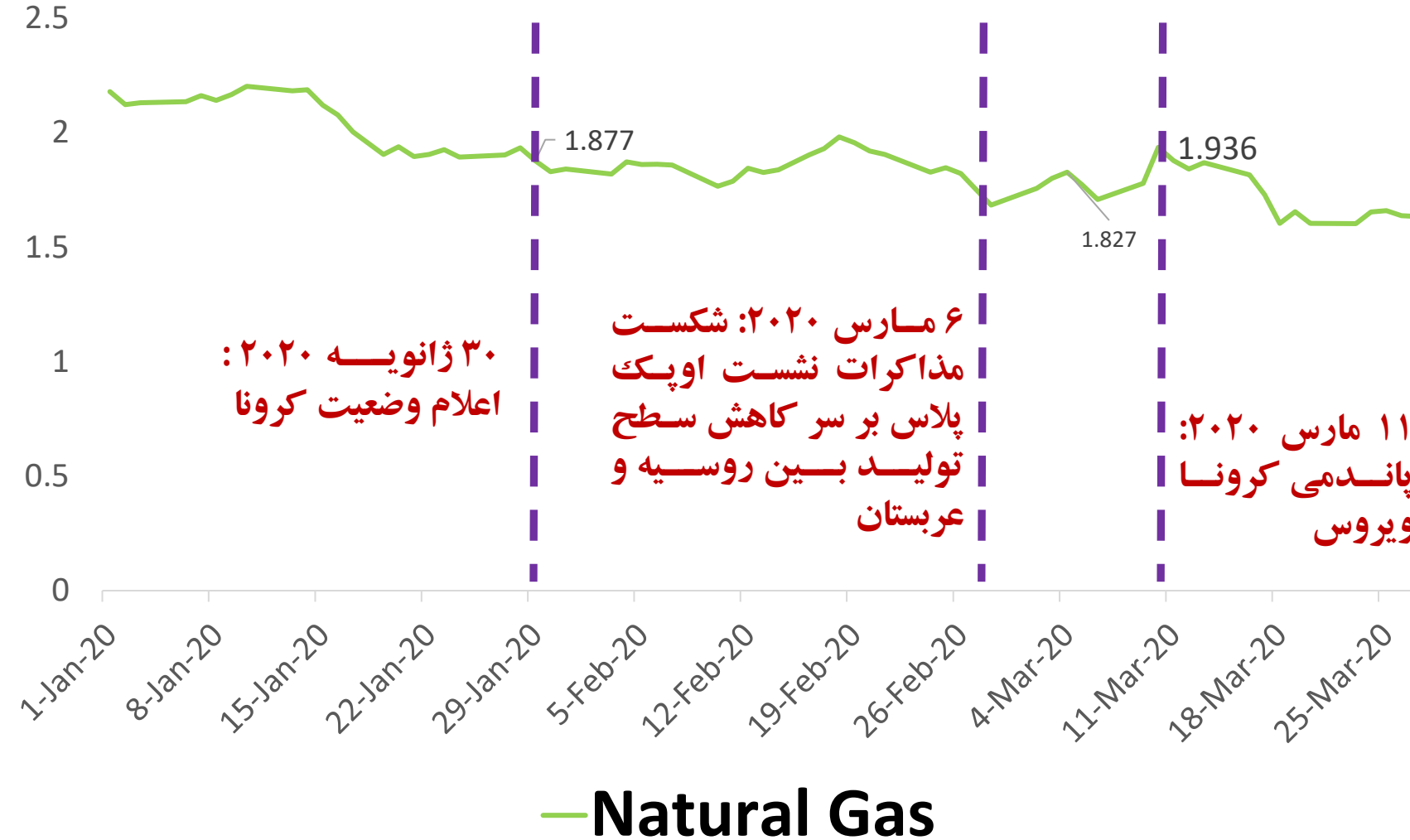
۱: افزایش ادغام اقتصاد چین در اقتصاد جهانی (درصد)

با توجه به تنیدگی قابل توجه چین در اقتصاد جهانی (نمودار ۱) و سهم بالای آن در تقاضای کامودیتی ها در جهان (نمودار ۲) بیماری در چین آثار مخربی بر اقتصاد جهانی داشته است.

پیامدهای شیوع کرونا بر بازار کامودیتی‌ها

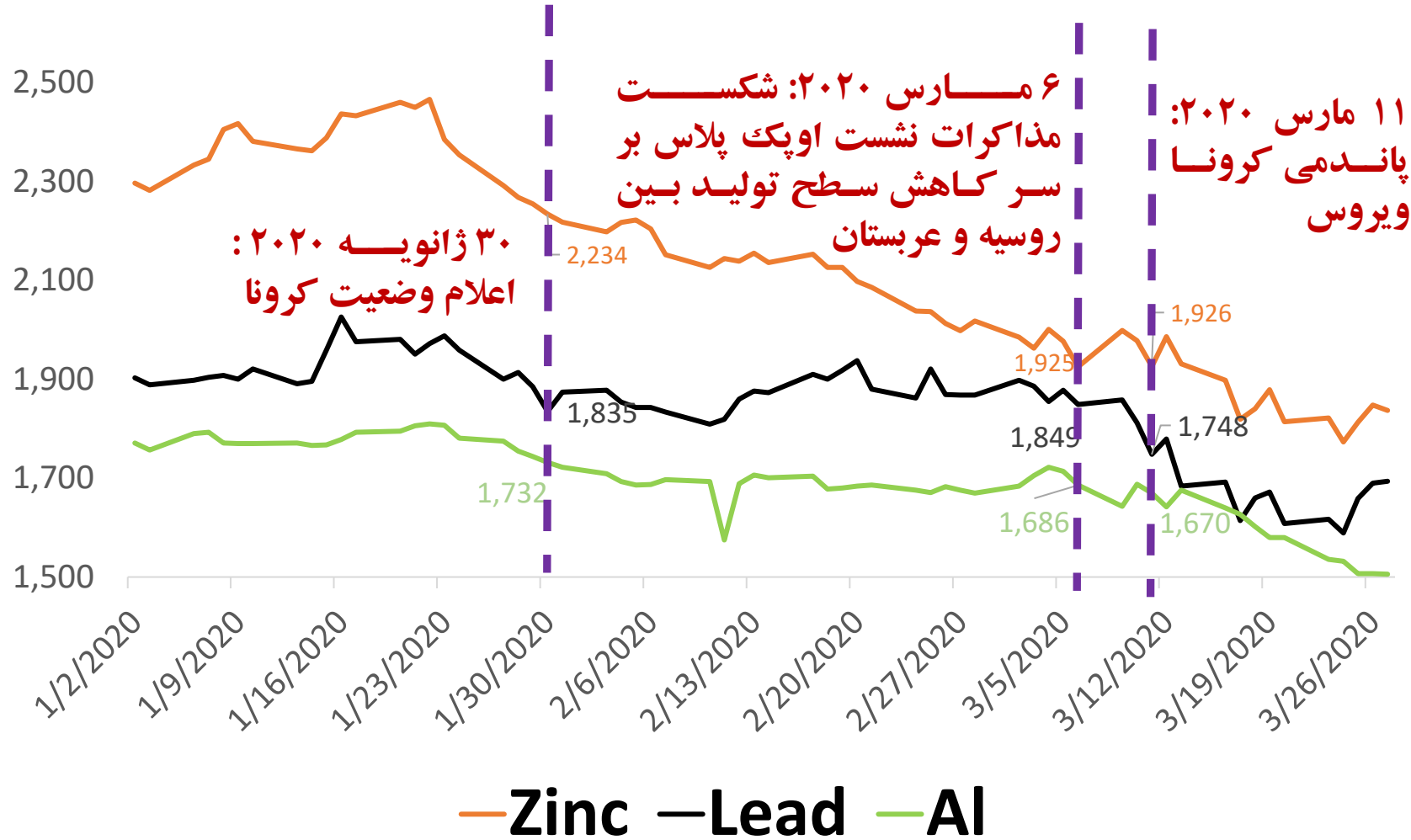
قیمت گاز طبیعی

شیوع ویروس کرونا در چین در روز ۳۰ ژانویه باعث افت تقاضای این کشور گردید و در نتیجه میزان تقاضا برای گاز طبیعی کاهش یافت و این کاهش تقاضا با کاهش قیمت همراه بوده است. شوک بعدی در ترند قیمت‌ها در تاریخ ۶ مارس و شکست مذاکرات نشست اوپک اتفاق افتاد و پس از آن در ۱۱ مارس و با اعلام همه گیر شدن ویروس کرونا ادامه یافت.

پیامدهای شیوع کرونا بر بازار کامودیتی‌ها

قیمت آلومینیوم، روی و سرب

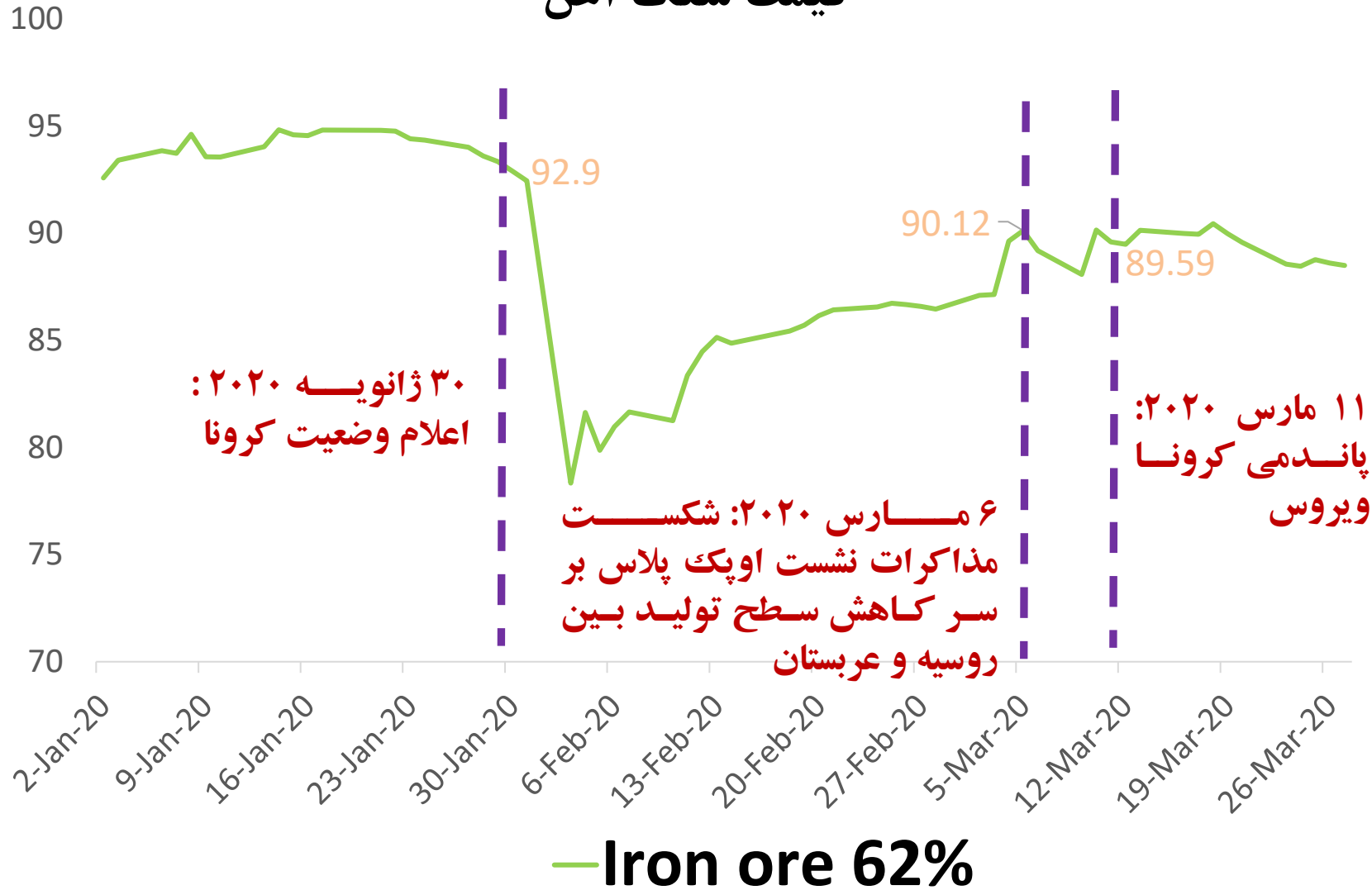
شیوع ویروس کرونا
 در چین در ۳۰ ژانویه باعث افت تقاضای این کشور گردید و نتیجتاً میزان تقاضا برای فلزات آلومینیوم، سرب و روی کاهش یافت و این کاهش تقاضا با کاهش قیمت همراه بوده است. شوک بعدی در ترند قیمت‌ها در تاریخ ۱۱ مارس و با اعلام همه گیر شدن ویروس کرونا آغاز گردید.

قیمت کاتد مس

شیوع ویروس کرونا در چین در ۳۰ ژانویه باعث افت تقاضا این کشور گردید. در نتیجه میزان تقاضا برای فلز مس نیز کاهش یافت و این کاهش تقاضا با کاهش قیمت همراه بوده است. شوک بعدی در ترند قیمت‌ها در تاریخ ۱۱ مارس و با اعلام همه‌گیر شدن ویروس کرونا آغاز گردید.

قیمت سنگ آهن

شدید ترین میزان تغییرات با شیوع ویروس کرونا در چین در ۳۰ ژانویه در تقاضای سنگ آهن اتفاق افتاد که با کاهش شدید قیمت سنگ آهن همراه بوده است. شوک بعدی در ترند قیمت‌ها در تاریخ ۶ مارس و با شکست مذاکرات نشست اوپک و همچنین در تاریخ ۱۱ مارس و با اعلام همه‌گیر شدن ویروس کرونا آغاز گردید.

بازار
کامودیتی‌ها

بازار
نفت

بازار
بورس‌های
جهان

رشد
اقتصادی
جهان

پیامدهای شیوع کرونا بر رشد اقتصادی جهان

پیامدهای شیوع کرونا برای رشد اقتصادی جهان

پیش‌بینی‌های سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) نشان می‌دهد که اقتصادهای بزرگ جهان با کاهش رشد اقتصادی ۰.۱ تا ۱.۱ واحد درصدی در سال ۲۰۲۰ روبرو خواهند بود.

اقتصاد	تغییر نسبت به گزارش آبان ماه (واحد درصد)		۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۲۰
	۲۰۲۱	۲۰۲۰	(پیش‌بینی بعد از کرونا)	(پیش‌بینی بعد از کرونا)	(پیش‌بینی قبل از کرونا)
آمریکا	۰.۱	-۰.۱	۲.۱	۱.۹	۲
آلمان	۰	-۰.۱	۰.۹	۰.۳	۰.۴
انگلیس	-۰.۴	-۰.۲	۰.۸	۰.۸	۱
فرانسه	۰.۲	-۰.۳	۱.۴	۰.۹	۱.۲
ایتالیا	۰	-۰.۴	۰.۵	۰	۰.۴
ژاپن	۰	-۰.۴	۰.۷	۰.۲	۰.۶
چین	۰.۹	-۰.۸	۶.۴	۴.۹	۵.۷
هند	-۰.۸	-۱.۱	۵.۶	۵.۱	۵
روسیه	-۰.۱	-۰.۴	۱.۳	۱.۲	۱.۶
ترکیه	۰.۱	-۰.۳	۳.۳	۲.۷	۳

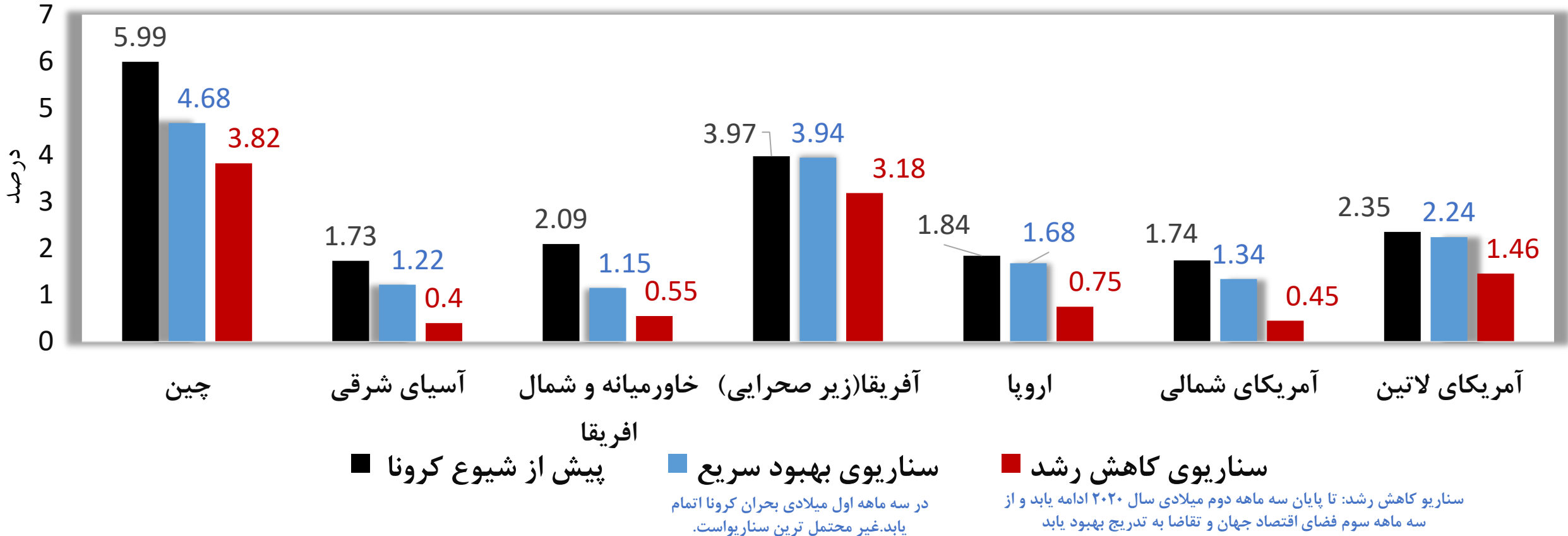
آخرین ارزیابی نهادهای بین‌المللی و سیاست‌گذاری در خصوص پیامدهای کرونا بر اقتصاد جهان

اثر کرونا بر اقتصاد جهانی در ۲۰۲۰	توصیف کرونا	نهاد
کاهش بیش از یک واحد درصد	تراژدی انسانی - چالش بزرگ اقتصادی	بانک جهانی و IMF
کاهش یک و نیم واحد درصدی	مهلک‌ترین ریسک پس از بحران ۲۰۰۸	OECD
کاهش رشد اقتصادی از ۲.۵ درصد به ۲ درصد	سناریوی بهبود سریع	
کاهش رشد اقتصادی جهانی به محدوده ۱ تا ۱.۵ درصدی	سناریوی کاهش رشد	موسسه مکنزی
ایجاد رکود اقتصادی در جهان و رشد اقتصادی در دامنه مثبت ۰.۵ تا منفی ۱.۵ درصد	سناریوی همه‌گیری و رکود اقتصاد جهانی	
کاهش در دامنه نیم تا یک و نیم واحد درصدی	گسترش رنج بشر در سراسر جهان	مرکز تحقیقات اقتصادی سیاست‌گذاری (CEPR)

پیامدهای شیوع کرونا برای رشد اقتصادی جهان

پیش‌بینی‌های موسسه مکنزی نشان می‌دهد که در صورت به وقوع پیوستن سناریوی بهبود سریع، در بین مناطق مورد مطالعه، آفریقا کمترین تغییرات نرخ رشد اقتصادی را نسبت به زمان پیش از شیوع کرونا خواهند داشت.

نمودار پیش‌بینی‌های موسسه مکنزی از تغییرات نرخ رشد اقتصادی جهان بواسطه شیوع کرونا

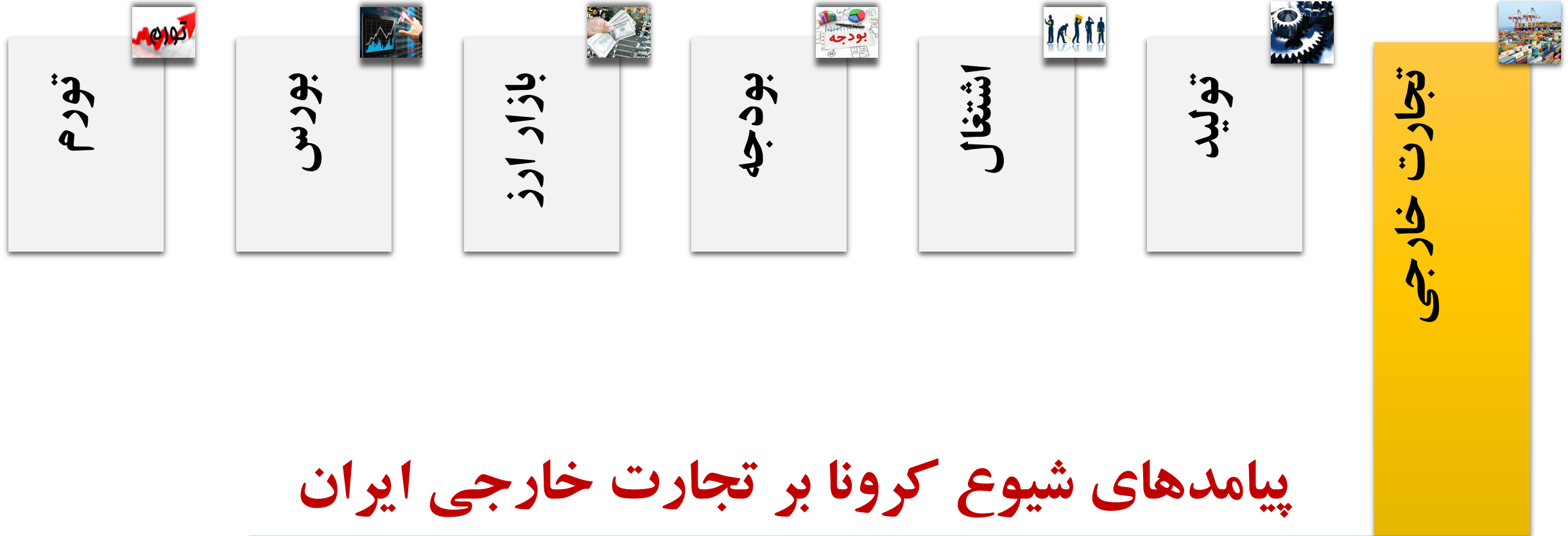
موضوعات قابل توجه در پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی جهان

□ باید به این موضوع اشاره کرد که به نظر می‌رسد دست کم چهار عامل وجود دارد که می‌تواند دقت پیش‌بینی‌های صورت گرفته از تغییرات رشد جهانی را به چالش بکشد و وضعیت را از آنچه در این پیش‌بینی‌ها دیده شده است هم بدتر کند:

- نخست اینکه گسترش ویروس در سطح جهان از آنچه پیش‌بینی شده است، بیشتر شود.
- دوم اینکه اثرات اقتصادی عمیق‌تر و شدیدتر باشند.
- سوم تحولات پیش‌بینی نشده بازار نفت و کاهش قابل توجه قیمت بعد از اختلافات عربستان و روسیه که به عقیده برخی کارشناسان پیش از آن که منافع برای مصرف‌کنندگان ایجاد کند، کشورهای تولیدکننده را با بحران مواجه خواهد ساخت.
- در نهایت سیاست‌های اقتصادی انبساطی یا حمایتی که کشورهای درگیر به تدریج در حال اعلام و اجرایی کردن آنها هستند که می‌تواند عملکرد اقتصادها را تحت تأثیر قرار دهد.

بخش دوم - پیامدهای شیوع کرونا برای اقتصاد ایران

- تجارت خارجی
- تولید و اشتغال
- بودجه
- بازار ارز
- بورس و بازار سرمایه
- تورم

صادرات نفت

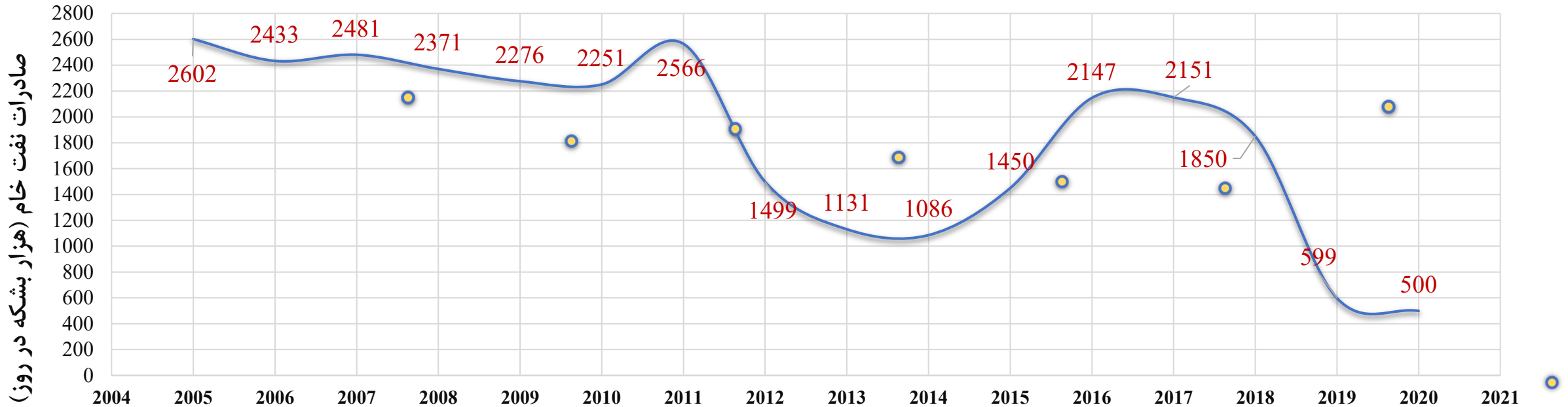
صادرات غیر نفتی

تجارت خارجی ایران (صادرات نفت)

براساس تحلیل‌های بانک جهانی :

- صادرات نفت خام ایران در سال ۲۰۱۹ برابر با ۵۹۹ هزار بشکه در روز بوده است.
- میزان متوسط صادرات نفت ایران در سال ۲۰۲۰ قبل از شیوع ویروس کرونا روزانه ۵۰۰ هزار بشکه در روز پیش‌بینی شده بود.

میانگین قیمت هر بشکه نفت خام اوپک (دلار آمریکا) از سال ۲۰۱۱ به بعد

تجارت خارجی ایران (صادرات نفت)

بزرگترین خریداران نفت ایران قبل از تحریمها

عمده خریداران نفت ایران پس از اعمال تحریمها معمولاً سه کشور چین، هند و ژاپن بوده‌اند

چین یکی از بزرگترین مشتریان نفتی ایران است و کاهش حجم تقاضای نفت این کشور به دلیل شیوع ویروس کرونا، حجم اندک صادرات نفت ایران به این کشور را با محدودیت بیشتری مواجه می‌سازد.

اثر ویروس کرونا بر صادرات نفت ایران:

- ۱- کاهش و یا حتی قطع صادرات نفت خام به چین
- ۲- به دلیل سقوط قیمت نفت خام به **حدود 20 دلار** (به دلیل کاهش تقاضا و اضافه عرضه ناشی از شکست اوپک پلاس)، حتی اگر مقدار صادرات نفت ایران تغییری نداشته باشد، میزان درآمد ارزی صادرات نفت حدوداً نصف می‌شود.

باید توجه داشت :

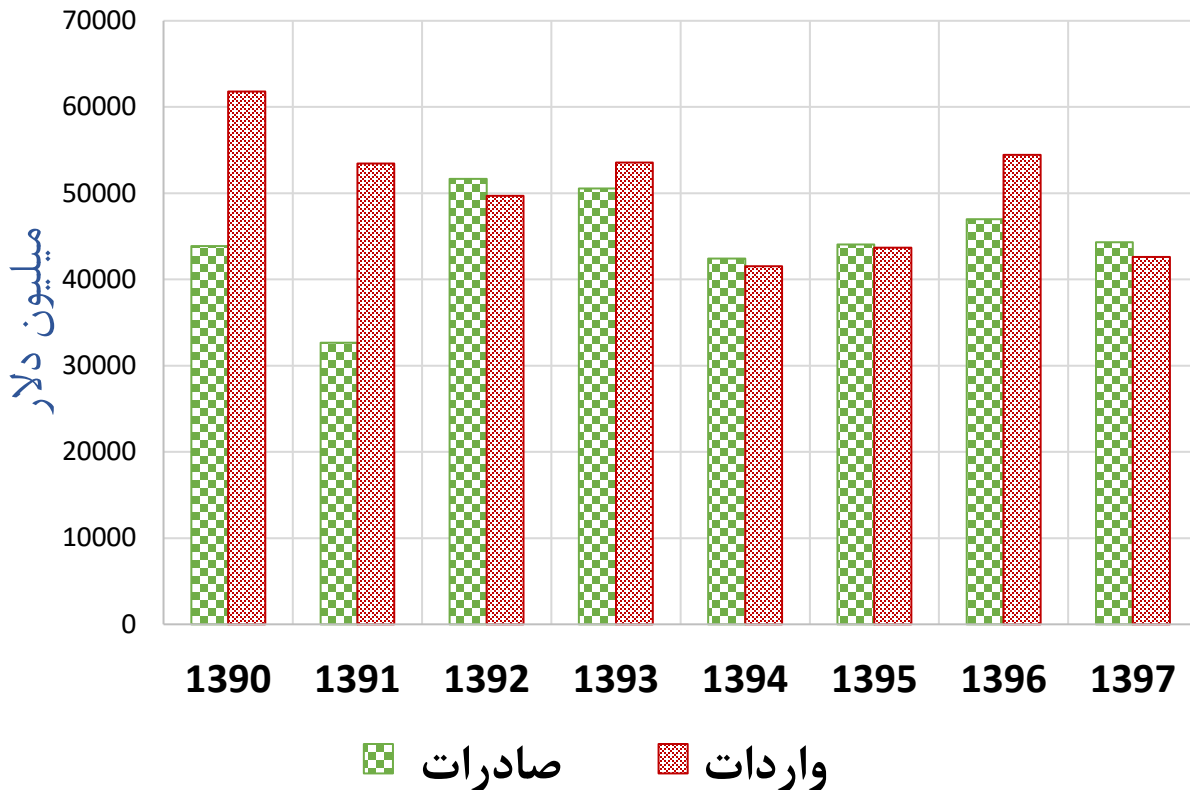
- ❑ قیمت نفت صادراتی ایران به دلیل درجه API آن، کمتر از قیمت سبد اوپک است
- ❑ به دلیل شرایط تحریم، برای فروش نفت هزینه و همچنین تخفیف‌های بیشتری باید در نظر گرفته شود که این امر کاهش بیشتر درآمد صادراتی نفت ایران را منجر خواهد شد.

تجارت خارجی ایران (صادرات غیر نفتی)

بررسی تجارت خارجی غیرنفتی ایران در هشت سال گذشته نشان می‌دهد که بجز سال‌های ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۶ در بقیه سال‌ها آمار صادرات و واردات غیرنفتی نزدیک به هم و پایاپای بوده است.

آمار صادرات و واردات غیرنفتی ایران (مشمول میعانات گازی) ۱۳۹۰-۱۳۹۷

آمار صادرات و واردات غیرنفتی ایران ۱۱ ماهه

ارزش تجارت
کالاهای غیرنفتی
مشمول میعانات
گازی (۱۱ ماهه)
۱۳۹۸

ارزش تجارت
کالاهای غیرنفتی
مشمول میعانات
گازی (۱۱ ماهه)
۱۳۹۷

-4.5%

38.5

40.4

صادرات
(میلیارد
دلار)

+2.3%

39.9

39

واردات
(میلیارد
دلار)

تجارت خارجی ایران در سال ۱۳۹۷ (صادرات غیر نفتی)

پنج بازار نخست صادراتی غیر نفتی ایران:

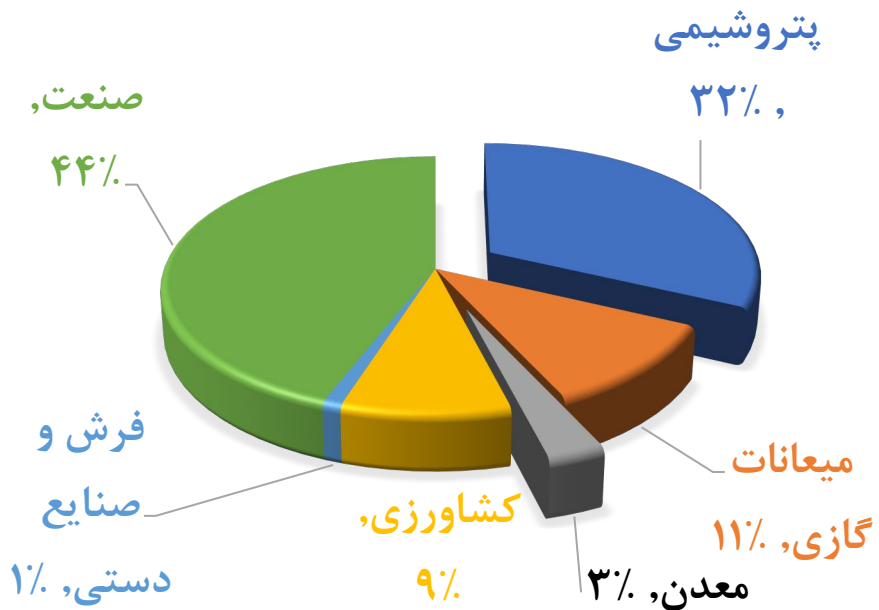
۱- چین با ارزش ۹.۲ میلیارد دلار   ۲- عراق با ارزش ۸.۹ میلیارد دلار

۳- امارات با ارزش ۵.۹ میلیارد دلار   ۴- افغانستان با ارزش ۲.۹ میلیارد دلار   ۵- جمهوری کره با ارزش ۲.۵ میلیارد دلار

صادرات غیر نفتی طی سال ۱۳۹۷ به تفکیک بخش‌های عمده

درصد تغییرات	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		ارزش: میلیون دلار وزن: هزار تن
	ارزش	وزن	ارزش	وزن	
-۳۰	۷۰۶۳	۱۷۱۷۵	۴۹۳۵	۹۴۸۱	میعانات گازی
-۲	۱۴۴۸۶	۳۹۲۷۰	۱۴۱۵۰	۳۴۱۷۷	پتروشیمی
۴.۸	۱۸۸۰۰	۴۱۴۹۴	۱۹۶۹۳	۴۲۲۲۷	صنعت
-۳۴	۴۶۵	۱۲	۳۰۸	۱۷	فروش و صنایع دستی
-۵	۳۹۴۴	۴۶۵۵	۳۷۴۷	۵۰۱۵	کشاورزی
-۳۴	۲۲۲۴	۳۰۲۷۶	۱۴۷۷	۲۶۳۱۱	معادن
-۵.۷	۴۶۹۸۲	۱۳۲۸۸۲	۴۴۳۱۰	۱۱۷۲۲۸	جمع صادرات غیر نفتی

سهم بخش‌های مختلف از صادرات غیر نفتی کشور در سال ۱۳۹۷

آمار صادرات و واردات غیر نفتی ایران ۲۹ بهمن تا ۱۳ اسفند

تغییرات نسبت به بازه مشابه سال قبل

ارزش تجارت کالاهای غیر نفتی
۲۹ اسفند تا ۱۳ اسفند ۱۳۹۸

+ 5.1 %

1.9

واردات
(میلیارد دلار)

- 30 %

1.2

صادرات
(میلیارد دلار)

- (واردات) با وجود شیوع ویروس کرونا، واردات ۲۹ بهمن ماه تا ۱۳ اسفند ۱۳۹۸ در مقایسه با مدت مشابه از لحاظ وزنی ۳۵/۵ درصد و از لحاظ ارزش ۵/۱ درصد رشد داشته است.
- (صادرات) در بازه زمانی ۲۹ بهمن ماه تا ۱۳ اسفند ۱۳۹۸، چهار میلیون و ۱۱۵ هزار و ۳۲۱ تن کالا به ارزش یک میلیارد و ۲۸۵ میلیون و ۳۰۵ هزار و ۷۵۰ دلار صادر شد که نسبت به این بازه زمانی در سال گذشته از لحاظ وزنی ۲۰ درصد و از لحاظ ارزش ۳۰ درصد کاهش داشته است.

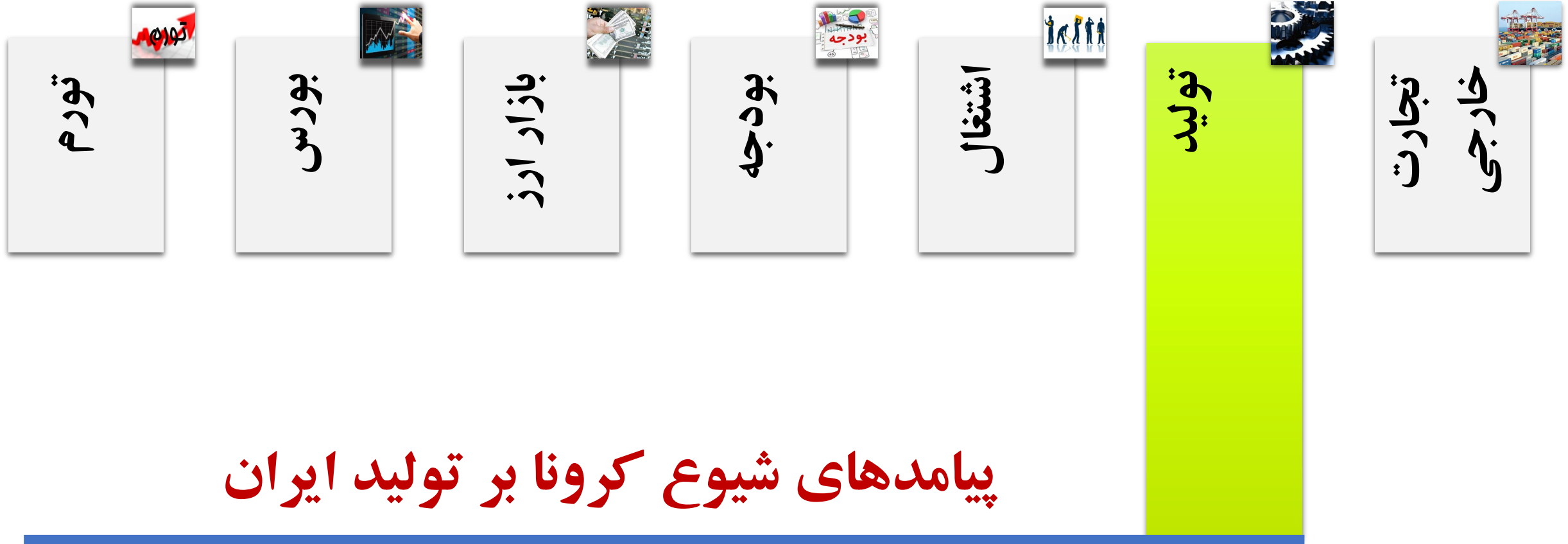
مسیرهای اثرگذاری شیوع کرونا بر وضعیت تجارت خارجی کشور

▪ اگر دو هفته قبل و بعد از شیوع کرونا را در حوزه تجارت غیرنفتی مقایسه کنیم، در واردات از لحاظ وزنی ۱۲/۵ درصد رشد را شاهد بودیم و در صادرات کاهش ۳۴ درصدی را از لحاظ وزنی داشته‌ایم.

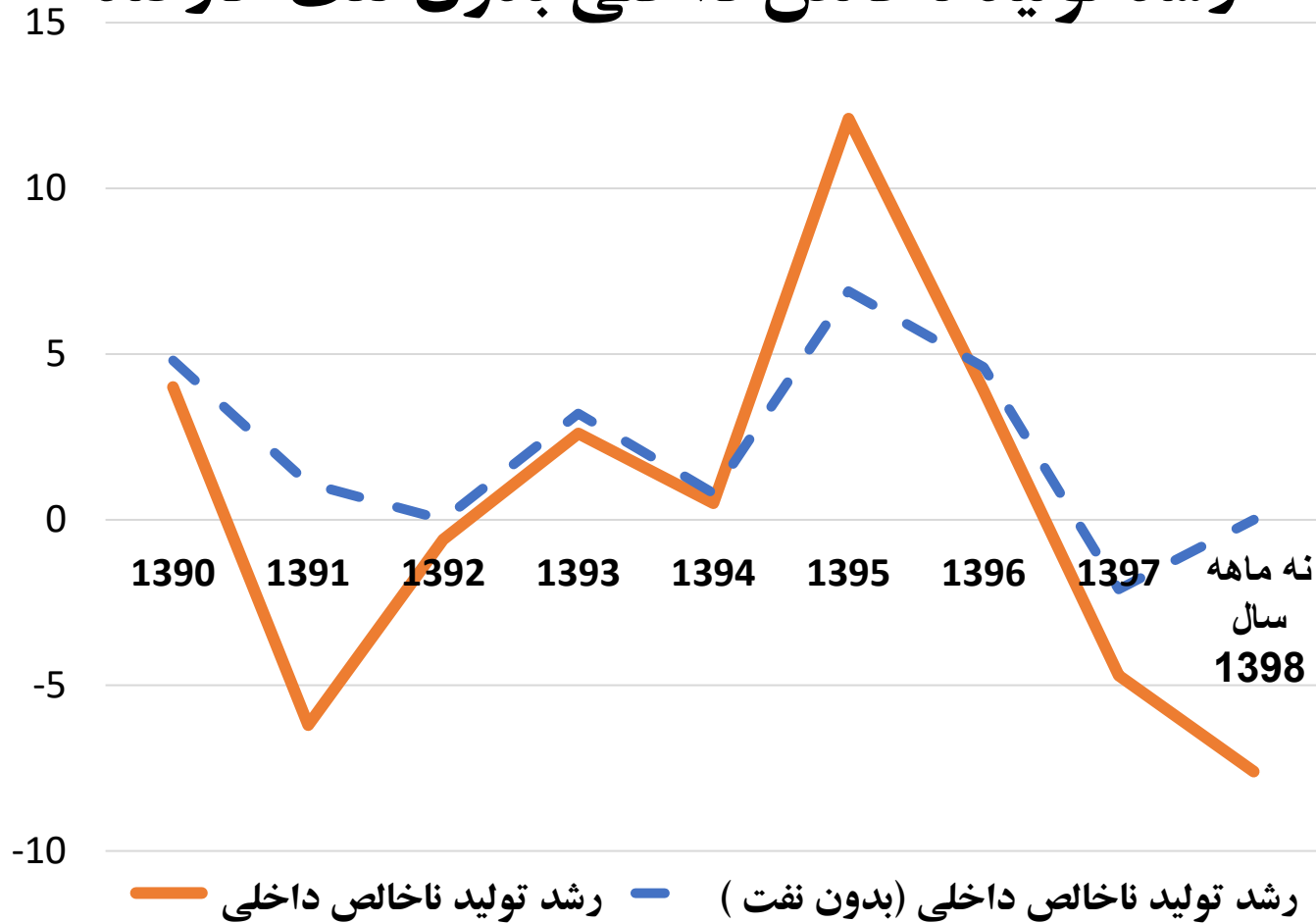
▪ در این خصوص که چرا در دو هفته پس از شیوع ویروس در ایران صادرات کاهش قابل توجهی داشته است اما واردات افزایش داشته است به نظر می‌رسد بتوان به این موضوع اشاره کرد که عمده واردات از طریق بنادر انجام می‌شود که کمتر تحت تاثیر شیوع ویروس قرار گرفته است، اما بخش مهمی از صادرات غیرنفتی به کشورهای چینی و عراق، ترکیه و ترکمنستان از طریق مرزهای زمینی انجام میشود که به سرعت تحت تاثیر قرار گرفته‌اند. بنابراین می‌توان انتظار داشت که در هفته‌های آتی اثرات شیوع ویروس کرونا بر واردات کشور هم نمایان شود.

▪ با توجه به مجموع موارد مطرح شده، مسیرهای اثرگذاری شیوع کرونا بر تجارت خارجی کشور در نمودار آورده شده است.

پیامدهای شیوع کرونا بر تولید ایران

رشد تولید ناخالص داخلی و رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت - درصد

تولید ناخالص داخلی کشور به عنوان یکی از مهم ترین متغیرهای کلان اقتصادی در دو سال اخیر وضعیت چندان مناسبی نداشته است.

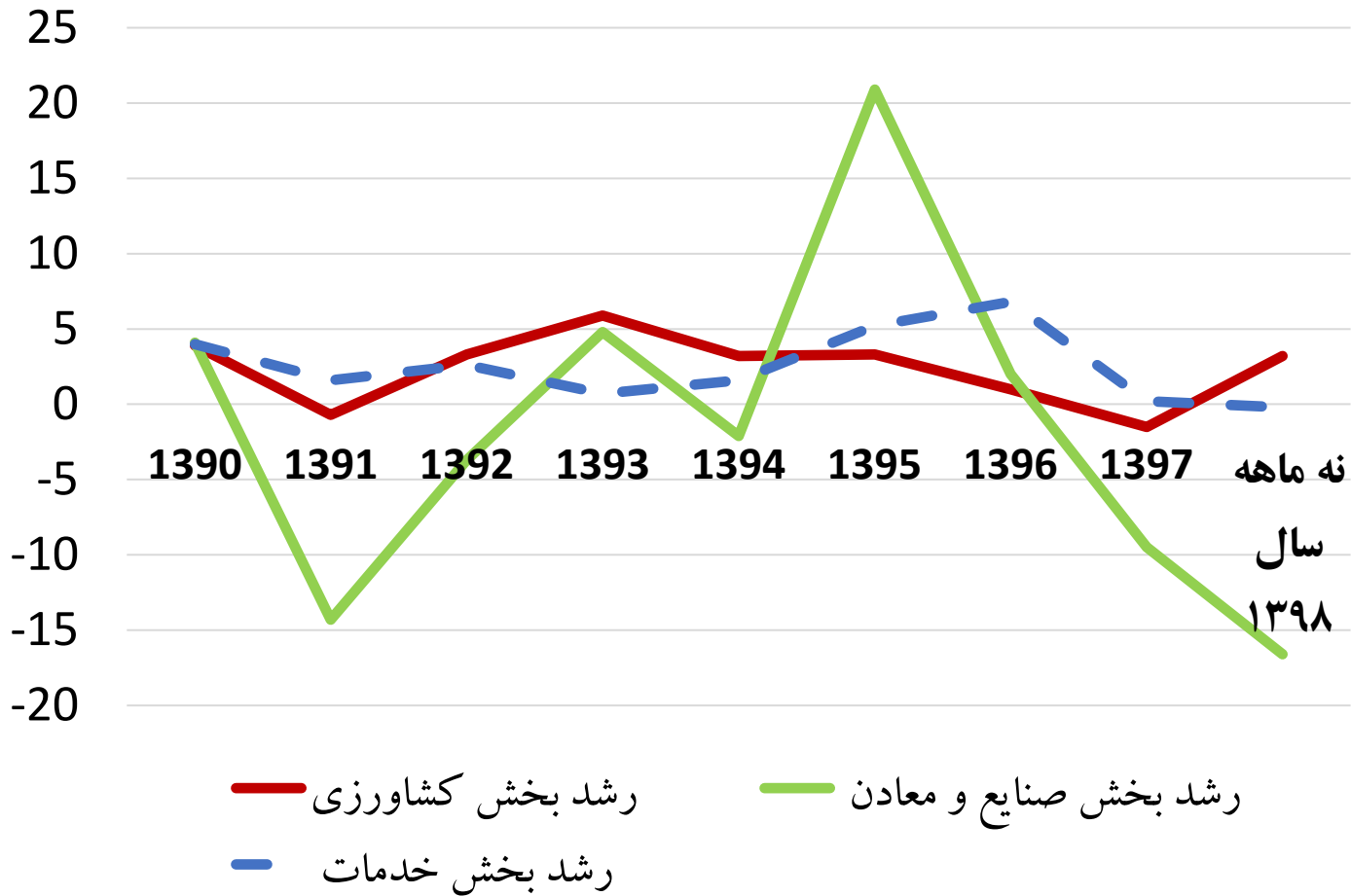
خروج آمریکا از برجام در سال ۱۳۹۷ محدودیت های زیادی در حوزه مبادلات مالی و تجاری برای کشور ایجاد کرد.

بخش عمده ای از درآمدهای ارزی کشور از محل فروش نفت حاصل می شد. تحریم های مالی و تجاری به افزایش هزینه های مبادلاتی انجامید که این موضوع به نوبه خود تقویت کننده افزایش قیمت ها شد.

افزایش نااطمینانی ها و انتظارات تورمی، بی ثباتی در بازار ارز و نوسانات سایر بازارها علاوه بر بی ثبات کردن اقتصاد و افزایش تورم منجر به صدمه های جدی به پیکر تولید کشور شد.

مجموعه چنین عواملی باعث شد به رغم رشد مثبت سال های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و پیش بینی تداوم آن برای سال ۱۳۹۷، در عمل در سال ۱۳۹۷ اقتصاد کشور با رشد منفی ۴.۹ درصدی مواجه شود. در موارد رشد تولید ناخالص داخلی کشور با نفت و بدون نفت در سال های ۱۳۹۰ تا نه ماهه سال ۱۳۹۸ نمایش داده شده است.

رشد بخش‌های عمده اقتصادی - درصد

رشد بخش‌های اقتصادی در نه ماهه سال ۱۳۹۸ به شرح زیر است:

رشد بخش کشاورزی: **۳.۲ درصد**

رشد بخش صنایع و معادن: **منفی ۱۶.۶ درصد**

رشد بخش خدمات: **منفی ۰.۲ درصد**

وضعیت تولید قبل از ویروس کرونا در ایران

پیش بینی آینده (قبل از شیوع کرونا)
سال ۹۹ (۲۰۲۰-۲۰۲۱)

وضعیت موجود
سال ۹۸ (۲۰۱۹-۲۰۲۰)

عدم پیش بینی

-7.6%

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران (۹ ماهه ۱۳۹۸)

0.1%

-8.7%

بر اساس گزارش بانک جهانی

رشد اقتصادی ایران

0%

-9.5%

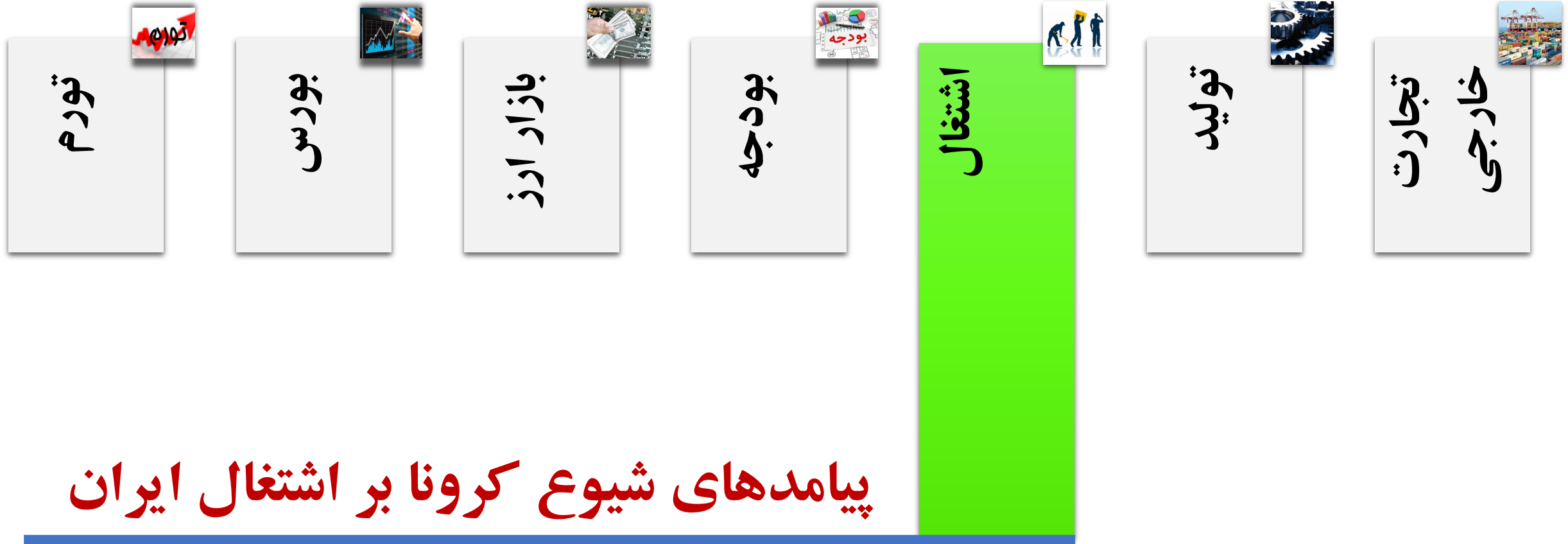
بر اساس گزارش IMF

با توجه به اتفاقات مربوط به ویروس کرونا به طور قطع این پیش بینی ها تعدیل شده و کاهش خواهند یافت که در ادامه به این موضوع پرداخته می شود.

پیش‌بینی سال ۱۳۹۹ بعد از شیوع کرونا (برآورد IMF)	پیش‌بینی سال ۱۳۹۹ - قبل از شیوع کرونا (IMF, April 2020)	سال ۱۳۹۸ بانک مرکزی	متغیر
-۸ تا -۹ %	۰ %	-۷.۶ %	GDP

پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول از رشد تولید ناخالص داخلی ایران پس از شیوع کرونا در سال ۱۳۹۹، منفی ۸ تا منفی ۹ درصد است.

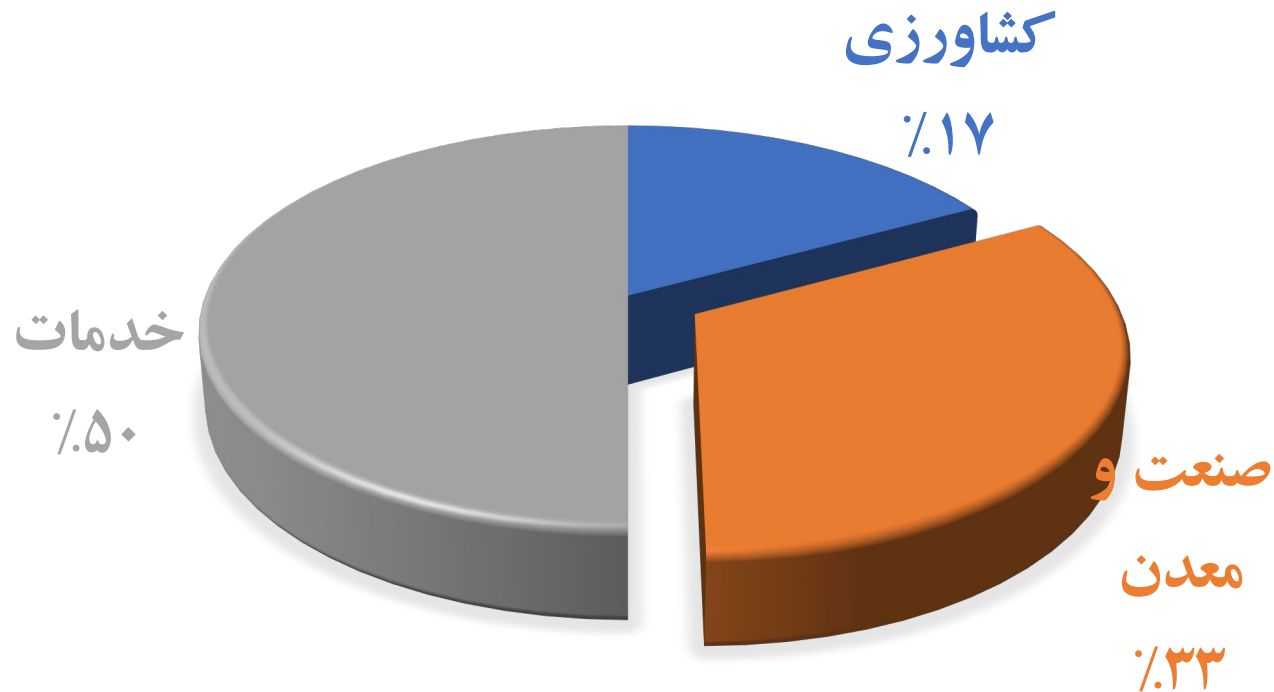

پیامدهای شیوع کرونا بر اشتغال ایران

سهم بخش های اقتصادی از اشتغال

1398		1397		
سهم	نفر	سهم	نفر	
17.1%	4190304	17.2%	4119963	کشاورزی
32.9%	8031075	32.8%	7874632	صنعت و معدن
50%	12222984	49.9%	11974572	خدمات
24.4 میلیون نفر		23.9 میلیون نفر		جمع کل

سهم بخش های اقتصادی از اشتغال سال ۱۳۹۸

در سال ۱۳۹۸ بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، اشتغال کشور ۲۴.۴ میلیون نفر است که بیشترین سهم را بخش خدمات با ۵۰٪ به خود اختصاص داده است.

وضعیت اشتغال قبل از ویروس کرونا در ایران

پیش بینی آینده (قبل از شیوع کرونا)
سال ۹۹ (۲۰۲۰-۲۰۲۱)

وضعیت موجود
سال ۹۸ (۲۰۱۹-۲۰۲۰)

عدم پیش بینی

10.6%

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران (۹ ماهه ۱۳۹۸)

عدم پیش بینی

11.99%

بر اساس گزارش بانک جهانی

نرخ بیکاری در ایران

17.4%

16.8%

بر اساس گزارش IMF

با توجه به اتفاقات مربوط به ویروس کرونا به طور قطع این پیش بینی ها تعدیل شده و کاهش خواهند یافت که در ادامه به این موضوع پرداخته می شود.

فعالیت‌های آسیب دیده شدید و سهم آن‌ها در اشتغال

مجموعه اشتغال کسب و کارهای آسیب دیده شدید از شیوع کرونا بر اساس گزارش وزارت کار، **۴.۸۳ میلیون نفر** است که معادل **۲۰ درصد** از اشتغال کل کشور را تشکیل می دهد.

شرح فعالیت‌های آسیب دیده شدید

فعالیت	رستوران‌ها و فعالیت‌های خدماتی تامین غذا	تولید شیرینی، بیسکویت و کیک
سالن‌های تئاتر و نمایش	تهیه غذای مراسم	تولید کالاهای نساجی آماده - بجز پوشاک
فعالیت‌های خلاقانه، هنر و سرگرمی	فعالیت خدمات مربوط به ارائه آشامیدنی‌ها	تولید پوشاک، بجز پوشاک از پوست خردار
کتابخانه‌ها و آرشیو‌ها	آژانس‌های مسافرتی	تولید کالاهای خز دار
موزه‌ها و مکان‌های تاریخی	گرداندگان تورها	تولید پوشاک کشاف و قلاب بافی شده
باغ‌های گیاه‌شناسی و جانورشناسی	نظافت کلی ساختمان	عمده فروشی منسوجات، پوشاک، پاپوش
باشگاه‌های ورزشی	نظافت صنعتی	خرده فروشی خوار و بار، لبنیات مواد غذایی
شهر بازی	آموزش پیش دبستانی	انواع حمل و نقل ریلی جاده‌ای، دریایی و هوایی
شستشو و خشک شویی	آموزش ورزش و تفریح	فعالیت‌های پیک و پست
آرایشگاه‌ها	آموزش فرهنگی	هتل، آپارتمان، مسافر خانه، زائر سرا
فعالیت‌های گرمابه‌ها، سالن‌های سونا و ماساژ و کاهش وزن	فعالیت پشتیبانی آموزش	اردوگاه‌های توریستی و تفریحی
فعالیت‌های سرگرمی طبقه بندی نشده در جاهای دیگر	مراقبت و پرستاری در منزل	سایر فعالیت‌های مربوط به تامین جا

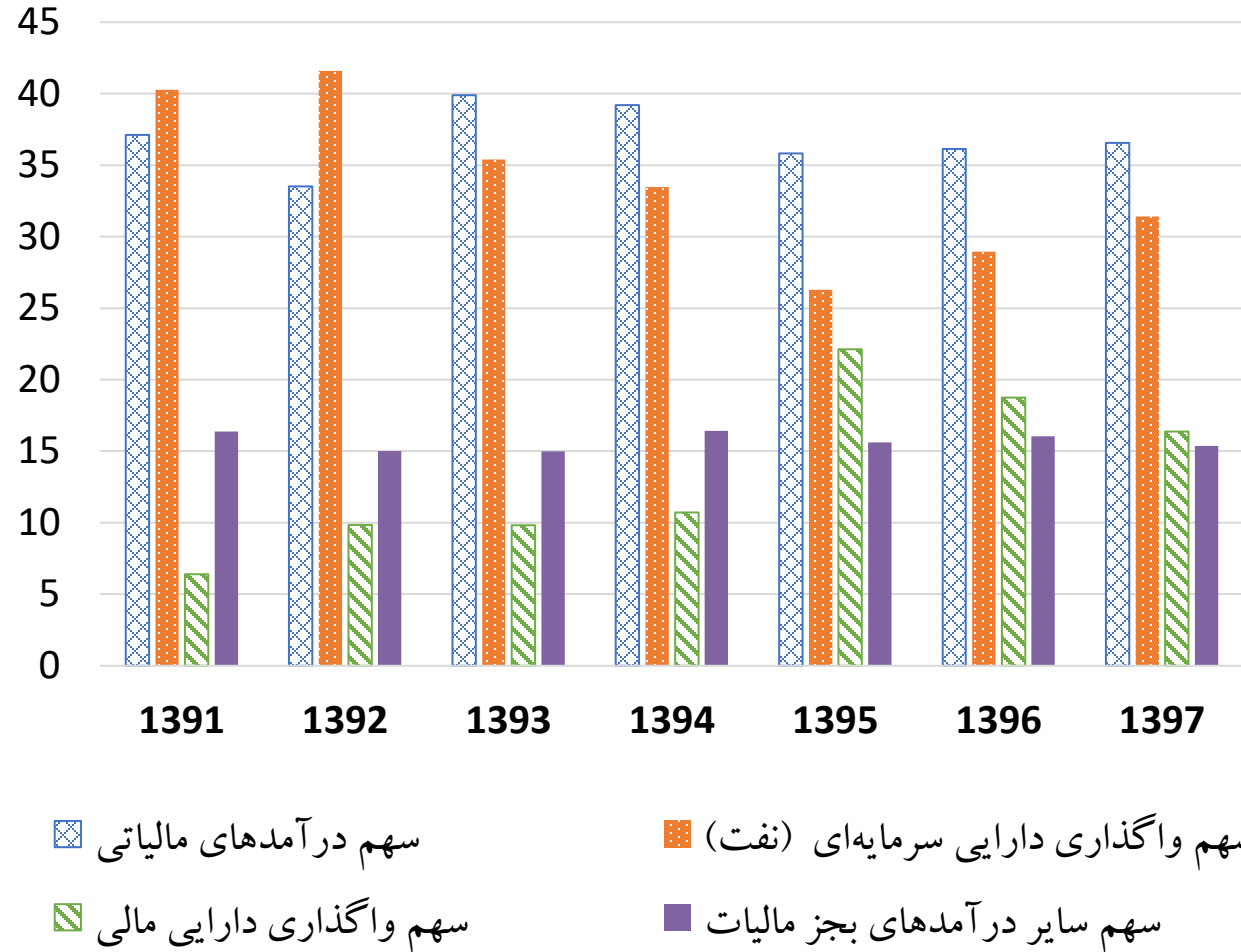
پیامدهای شیوع کرونا
بر بودجه دولت

گسترش ویروس کرونا از ابتدای اسفند ماه ۱۳۹۸ همه ابعاد اقتصادی کشور را تحت تاثیر خود قرار داده است. تعطیلی برخی بنگاه‌ها، کاهش تولید، کاهش قدرت خرید، کاهش تقاضا و همین طور می‌توان این لیست را طولانی تر کرد. با این حال دولت به عنوان نهادی که مسئولیت کنترل شوک‌های بیرونی بر اقتصاد را به عهده دارد بیش از سایر عوامل فعال اقتصادی تحت تاثیر تبعات گسترش ویروس کرونا است. چرا که از سویی با کاهش فعالیت‌ها و تولید، درآمدهای مالیاتی دولت کاهش خواهد یافت و از سوی دیگر با توجه به وظایفی چون پوشش هزینه‌های پزشکی و بهداشتی و حمایتی با افزایش مخارج مواجه است. حتی با توجه به اینکه سازمان بهداشت جهانی شیوع بیماری را پاندمی یا همه‌گیری جهانی دانسته به نظر می‌رسد هزینه‌های دولت در ماه‌های آینده به طور فزاینده‌ای افزایش خواهد یافت.

در این بخش با تحلیل و آسیب‌شناسی وضعیت بودجه دولت به پیش‌بینی میزان آسیب‌پذیری بودجه دولت از تبعات اقتصادی این ویروس پرداخته می‌شود. ابتدا تصویری از وضعیت درآمدها و مخارج دولت قبل از ورود ویروس کرونا به ایران ارائه می‌شود و سپس تلاش می‌شود میزان آسیب‌پذیری درآمدهای نفتی، درآمدهای مالیاتی و مخارج دولت از شیوع کرونا تحلیل شود.

وضعیت درآمد و مخارج دولت قبل از شیوع ویروس کرونا

سهم منابع بودجه عمومی دولت در سال‌های مختلف (درصد)

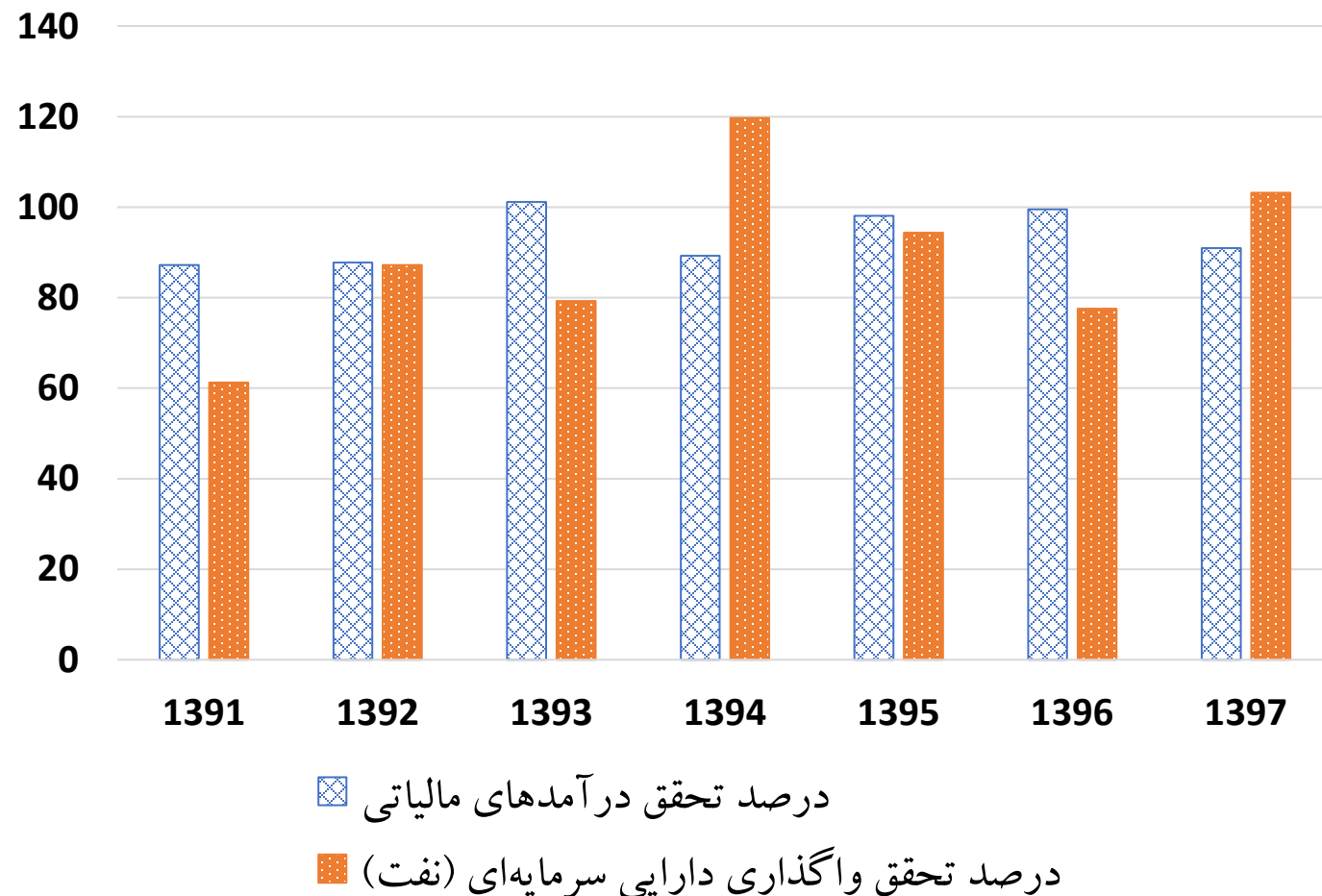
منابع بودجه به تفکیک شامل:

- واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای (نفت).
- واگذاری دارایی‌های مالی (از طریق صندوق توسعه ملی، فروش اوراق مشارکت، اخذ وام داخلی و خارجی؛ استقراض دولت)
- درآمدها (درآمدهای مالیاتی و ...)

با توجه به هدف استقلال بودجه از درآمدهای نفتی و اتکا بر درآمدهای مالیاتی، در سالهای گذشته دولت تلاشهایی در جهت گسترش پایه‌های مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی و کاهش معوقات مالیاتی انجام داده است. در نمودار ملاحظه میشود که در سالهای گذشته تا حدی در این امر موفق بوده و از سال ۱۳۹۳ سهم درآمدهای مالیاتی از درآمدهای نفتی پیشی گرفته است.

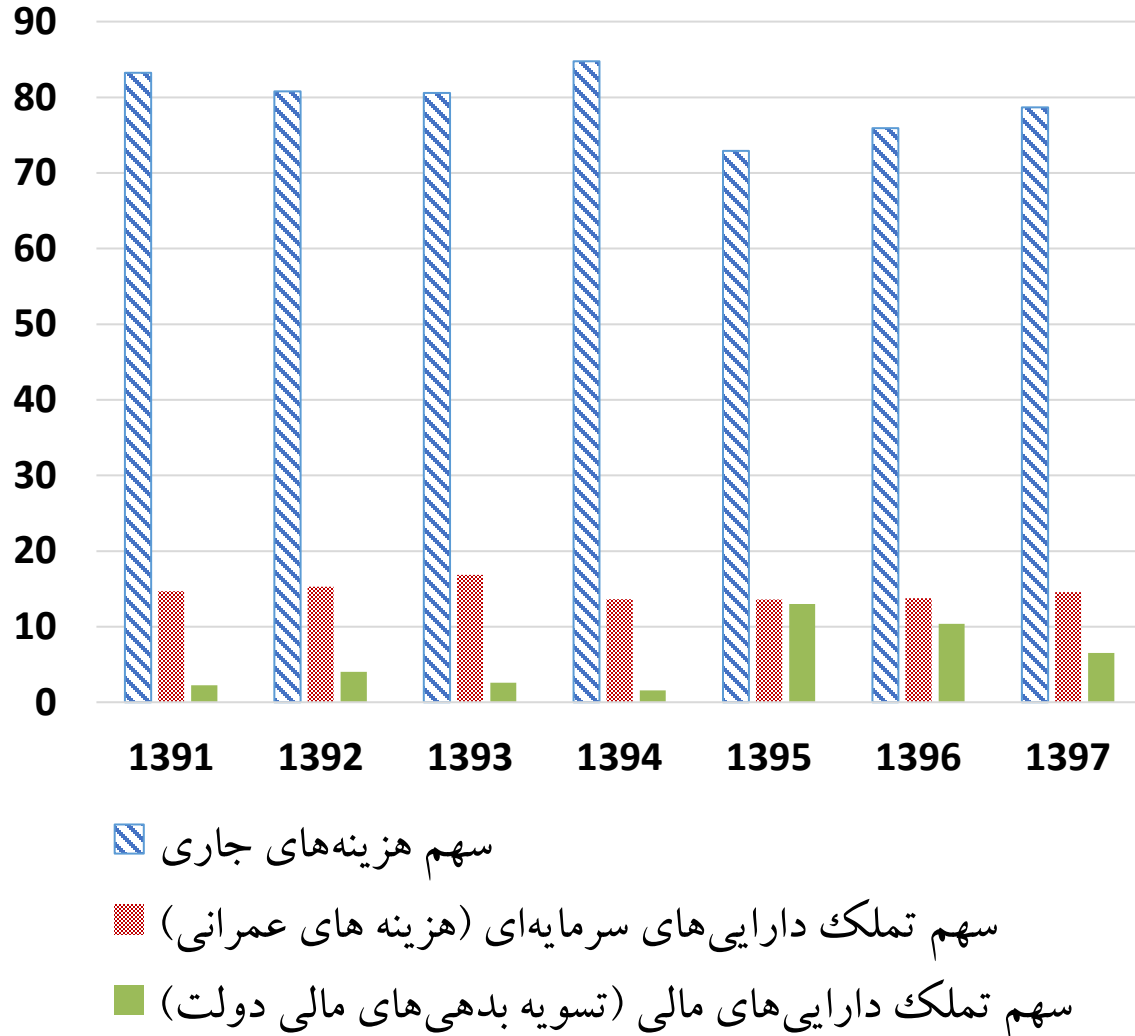
درصد تحقق منابع بودجه در سالهای مختلف

از لحاظ تحقق منابع بودجه نیز، تحقق منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای (منابع نفتی) به شدت نوسان داشته است درحالی‌که درآمدهای مالیاتی در بازه ۹۰ تا ۱۰۰ درصد همواره تحقق یافته است. این موضوع اهمیت درآمدهای مالیاتی را در ایجاد ثبات در بودجه دولت نشان می‌دهد.

وضعیت درآمد و مخارج دولت قبل از شیوع ویروس کرونا

سهم مصارف بودجه عمومی دولت (درصد)

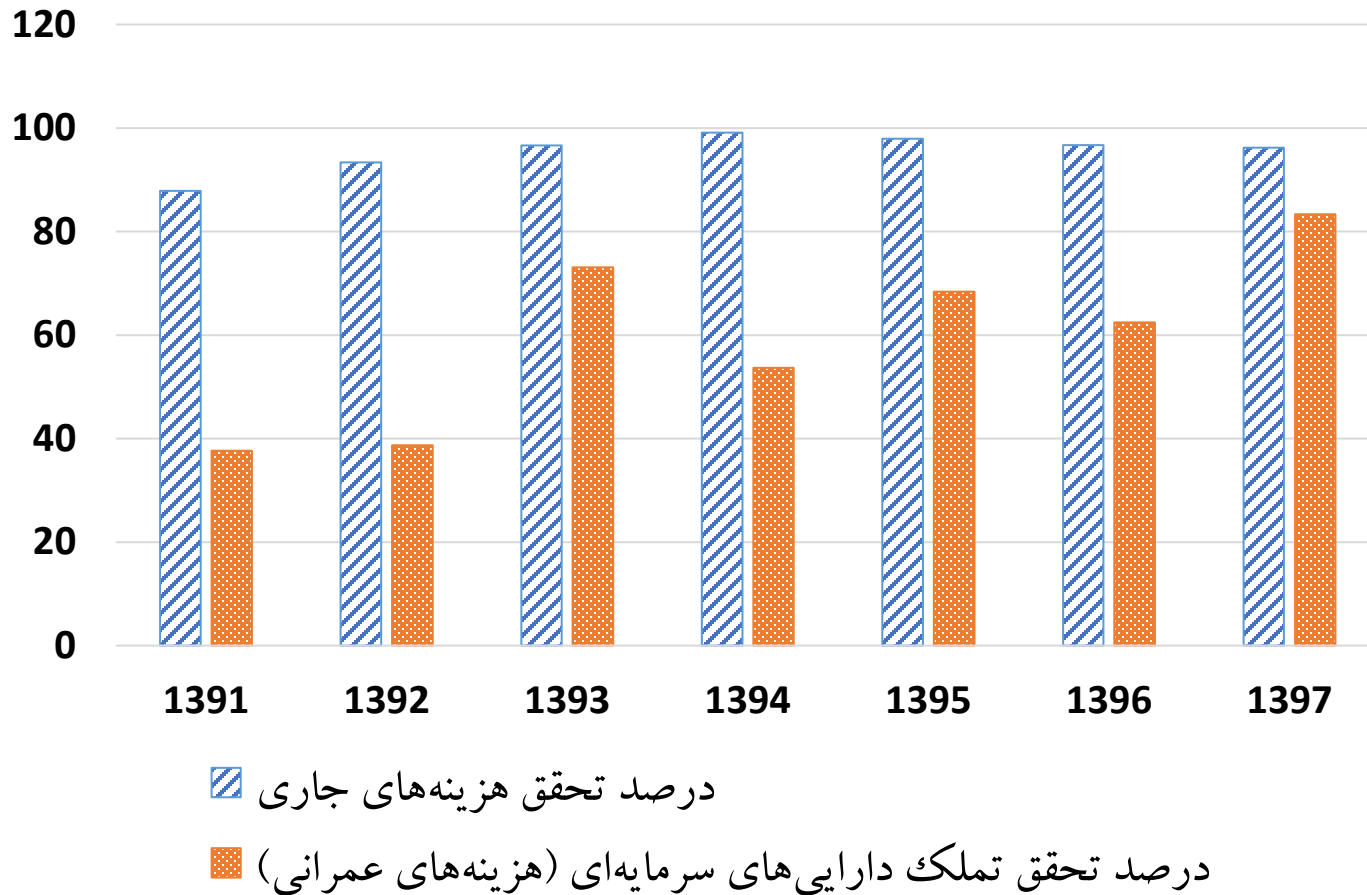
مصارف بودجه به تفکیک شامل:

- پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری)
- تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (هزینه‌های عمرانی)
- تملک دارایی‌های مالی (اعتبارات مالی). تسویه بدهی‌های مالی دولت

در واکنش به آسیب‌های تولید کشور یکی از بحران‌های تولید کشور در آینده تشکیل سرمایه است و دولت نیز از محل پرداخت‌های عمرانی در تشکیل سرمایه نقش جدی ایفا می‌کند.

بررسی هزینه‌های دولت نشان می‌دهد که سهم هزینه‌های عمرانی در حدود ۱۵ درصد است و هزینه‌های جاری دولت بیشترین سهم را دارد. عمدتاً دولت در زمان بروز شوک‌های متفاوت به منابع عمومی بودجه، هزینه‌های عمرانی را کاهش می‌دهد و هزینه‌های جاری تحقق می‌یابد.

درصد تحقق مصارف بودجه عمومی دولت

بررسی تحقق هزینه‌های عمرانی و جاری دولت در سال‌های گذشته نشان می‌دهد که همواره هزینه‌های جاری عمدتاً تحقق یافته و در بازه ۹۰ تا ۱۰۰ درصد تغییر می‌کند. در حالی که هزینه‌های عمرانی کاملاً نوسان داشته و درصد تحقق پایینی نیز دارد.

وضعیت درآمد و مخارج دولت قبل از شیوع ویروس کرونا

- علاوه بر بررسی در منابع و مصارف دولت، بررسی برخی ترازها، عملکرد دولت را به خوبی نشان می دهد.
- تراز عملیاتی عبارت است از درآمدهای دولت منهای هزینه های جاری دولت که همواره منفی بوده است.
  - خالص واگذاری دارایی های سرمایه ای عبارت است از فروش دارایی های سرمایه ای (نفت) منهای هزینه های عمرانی که همواره مثبت است.
  - تراز عملیاتی و سرمایه ای عبارت است از مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری دارایی های سرمایه ای که طی چند سال گذشته منفی است و نشان از کسری بودجه دولت است.
- یعنی کسر بودجه دولت از طریق استقراض و فروش دارایی های مالی، کسری خود را تامین کرده است (این مسئله خود باعث بحران تورم می شود)

ترازهای بودجه دولت - هزار میلیارد ریال

۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
-۹۴۳.۴	-۷۵۳.۷	-۶۱۱.۷	-۵۲۹.۹	-۴۶۰.۴	-۴۸۰.۳	-۳۲۱.۸	تراز عملیاتی
۶۰۰.۳	۴۸۳.۷	۳۵۶.۲	۴۰۱.۶	۳۳۲	۳۹۱.۹	۲۷۶.۲	خالص واگذاری دارایی های سرمایه ای
-۳۴۳.۱	-۲۷۰.۱	-۲۵۵.۵	-۱۹۱.۳	-۱۲۸.۳	-۸۸.۴	-۴۵.۵	تراز عملیاتی و سرمایه ای
۳۴۳.۱	۲۷۰.۱	۲۵۵.۵	۱۹۱.۳	۱۲۸.۳	۸۸.۴	۴۵.۵	خالص واگذاری دارایی های مالی

بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی به روشنی حاکی از آن است که دولت هر ساله مقداری از هزینه‌ها را با پولی کردن (استقراض از بانک مرکزی) تامین مالی می‌کند.

خلاصه بدهی دولت به بانک مرکزی-هزار میلیارد ریال

۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۹۵۸.۲	۵۲۸	۵۷۶.۱	۵۲۰.۳	۴۲۵.۷	۳۴۹.۹	۳۱۴.۳	بدهی بخش دولتی
۷۳۱.۲	۲۶۹	۲۷۳.۸	۲۴۴.۱	۱۸۳.۶	۱۵۸.۳	۱۳۱.۶	دولت
۲۲۷	۲۵۹	۳۰۲.۳	۲۷۶.۲	۲۴۲.۱	۱۹۱.۷	۱۸۲.۷	شرکت‌ها و موسسات دولتی

وضعیت درآمد و مخارج دولت قبل از شیوع ویروس کرونا

- اطلاعات سال ۱۳۹۸ تا کنون منتشر نشده است اما با توجه به محدودیت‌های شدید در حوزه فروش نفت به دلیل شدت گرفتن تحریم‌های امریکا، به نظر می‌رسد درصد تحقق منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای روند نوسانی خود را داشته باشد.
- در حوزه درآمدهای مالیاتی نیز به دلیل آسیب دیدن تولید کشور از ناحیه تحریم‌ها، احتمال وجود دارد که درآمدهای مالیاتی نیز تحقق کمتری داشته باشد.
- با توجه به سابقه عملکرد دولت به نظر می‌رسد این کاهش منابع با کاهش تخصیص منابع به هزینه‌های عمرانی پوشش داده شود.
- ضمن اینکه در سال ۱۳۹۸ با افزایش قیمت بنزین منابعی از محل این افزایش قیمت در اختیار دولت قرار گرفت که با توجه به تخصیص مبالغی با عنوان بسته حمایتی معیشتی به اقشار آسیب‌پذیر، منابع مازادی در اختیار دولت قرار نگرفت.
- در ادامه با توجه به وضعیت موجود و شناخت آسیب‌های بودجه دولت به پیش‌بینی وضعیت بودجه دولت پس از شروع ویروس کرونا پرداخته می‌شود.

وضعیت درآمد و مخارج دولت **بعد** از شیوع ویروس کرونا

○ همان طور که پیش تر اشاره شد، دولت در سال های گذشته همواره با کسری بودجه مواجه بوده و این کسری بودجه نیز کم و بیش تحت تاثیر

عوامل خارجی مانند:

- وضعیت قیمت نفت و تحریم های نفتی

- شرایط حاکم بر اقتصاد (وضعیت رکودی یا رونق)

عوامل داخلی مانند:

- عدم توجه بودجه ریزان به ظرفیت های اقتصاد و توانایی خلق درآمدها

- پیش بر آورد منابع پیش بینی شده

- انعطاف ناپذیری هزینه های جاری و همچنین حکمرانی دولت بود

در چنین شرایطی شیوع همه گیر ویروس کرونا برای دولت به عنوان مسؤل تامین رفاه اجتماعی آحاد افراد جامعه، وظایف جدیدی خلق می کند. این موضوع به آن معنا خواهد بود که در سال جاری علاوه بر هزینه های جاری گذشته، بار هزینه ای بزرگی بر دوش دولت وضع خواهد شد. **بنابراین بسته به حجم اقدامات پیشگیرانه و حمایتی، سمت مصارف بودجه دولت در سال ۱۳۹۹ بزرگ خواهد شد.**

وضعیت درآمد و مخارج دولت **بعد** از شیوع ویروس کرونا

- ❖ درآمد حاصل از فروش نفت، گاز، فرآورده‌های نفتی و میعانات گازی، همواره یکی از مهمترین منابع درآمدی بودجه دولت بوده است.
- ❖ در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ مجموع درآمدهای عمومی و اختصاصی دولت (درآمد + منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای (نفت) + منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های مالی) حدود ۵۲۰ هزار میلیارد تومان بوده است. از این میزان، سهم منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی (به عنوان مهم ترین زیربخش منابع حاصل از واگذاری دارایی سرمایه‌ای) حدود ۱۵۰ هزار میلیارد تومان بوده است.
- ❖ در واقع در سال ۱۳۹۸، وابستگی درآمدی بودجه دولت به منابع حاصل از صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی حدوداً ۲۹.۴ درصد است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، مجموع درآمدهای عمومی و اختصاصی دولت حدود ۵۶۳ هزار میلیارد تومان، پیش‌بینی شده است که نسبت سال ۱۳۹۸ حدود ۸.۴ درصد، رشد را نشان می‌دهد.

در این لایحه سهم منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی حدود ۴۸ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده است که بیش از ۶۸ درصد نسبت به سال ۱۳۹۸ رشد منفی داشته است. لذا بر اساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، وابستگی درآمدهای بودجه دولت به منابع حاصل از صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی حدوداً ۸.۶ درصد خواهد بود.

وضعیت درآمد و مخارج دولت **بعد** از شیوع ویروس کرونا

○ کاهش قابل ملاحظه سهم نفت از کل درآمدهای بودجه دولت، به نظر می‌رسد که دولت برای تحقق همین مقدار اندک با چالش بسیار بزرگی مواجه است، چرا که بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، حتی اگر سهم صندوق ملی ۲۰ درصد لحاظ شود و قیمت نفت ۵۰ دلار در هر بشکه باشد، تحقق این میزان درآمد، به صادرات بیش از ۶۰۰ هزار بشکه نفت و فرآورده‌های نفتی وابسته است که با توجه به وضعیت تحریم‌ها دشوار خواهد بود. **(توجه: در حال حاضر که قیمت نفت ایران زیر ۲۰ دلار است)**

○ در نهایت از لحاظ منابع با توجه به کوچک شدن اقتصاد به دلیل رکود ناشی از شوک بیرونی ویروس کرونا، کاهش تقاضا برای نفت و اضافه عرضه نفت ناشی از شکست نشست اوپک پلاس و افت شدید قیمت نفت در کنار برخی اقدامات و سیاست‌های حمایتی تولید (مانند تعویق پرداخت مالیات‌ها)، انتظار کاهش در سمت منابع بودجه دولت در سال ۱۳۹۹ را خواهیم داشت.

○ در مجموع افزایش مخارج و کاهش منابع به معنای بروز احتمالی کسری بوجه بسیار بزرگتر از آنچه تا کون اقتصادی ایران شاهد آن بوده، است.

پیش‌بینی آثار بودجه‌ای ناشی از شیوع کرونا

پیش‌بینی آثار بودجه‌ای ناشی از شیوع کرونا

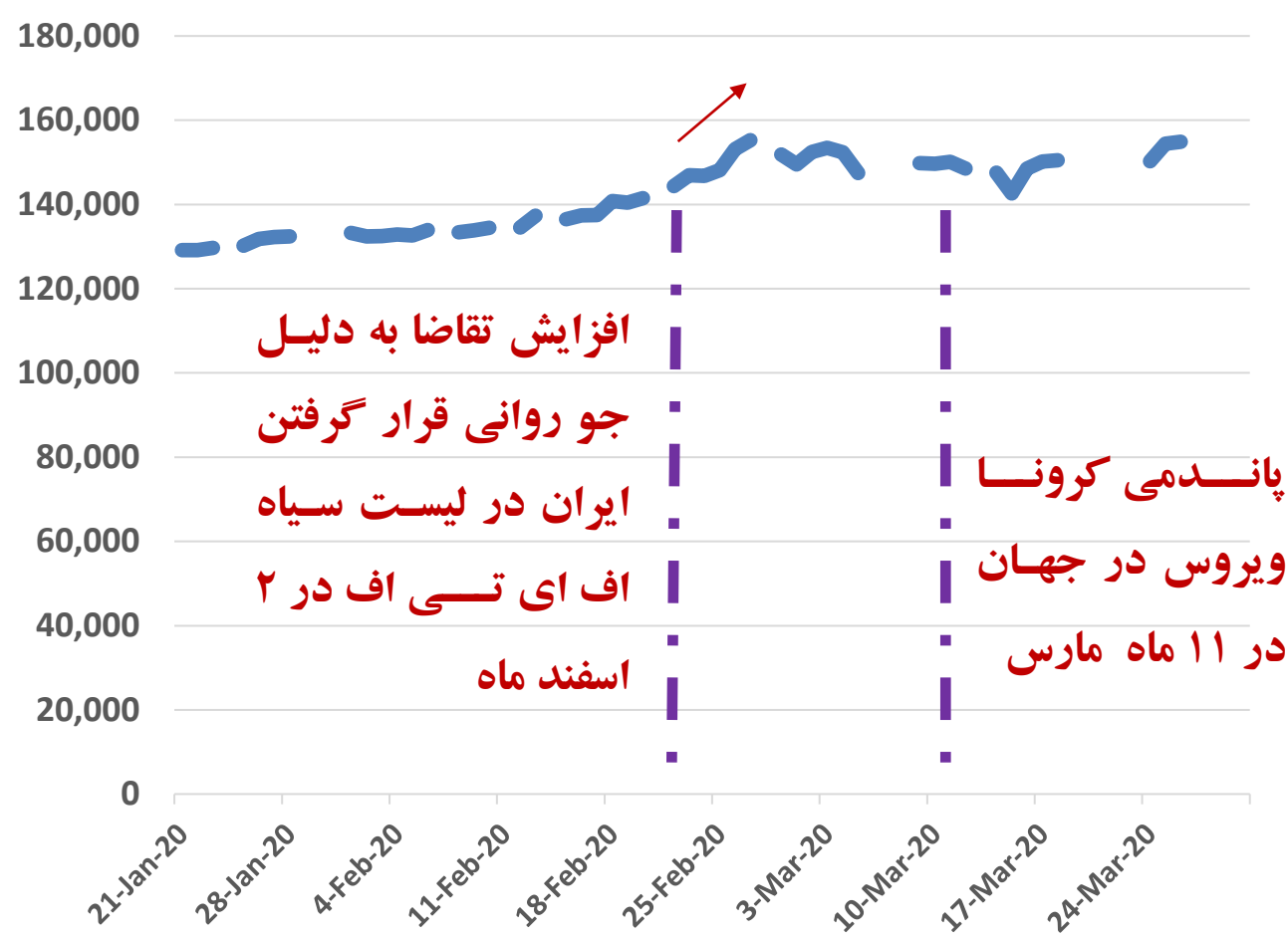
۱۶ هزار میلیارد تومان	بخش سلامت، کسب و کارها و صندوق‌ها	اثر برنامه‌های حمایتی موجود
۱۰ هزار میلیارد تومان	بخش سلامت	افزایش هزینه‌های غربالگری، پیشگیری و درمان
۱۰۰ هزار میلیارد تومان	بنگاه‌های آسیب‌دیده، تقویت منابع صندوق بیمه‌بیکاری و پرداخت نقدی به خانوارها	بسته تسهیلات به بنگاه‌ها، بیمه بیکاری و خانوارها
۱۰۰ هزار میلیارد تومان	با فرض اینکه وام حداقل ۵۰ تا ۱۰۰ میلیون تومانی برای ۴ میلیون کسب و کار خرد، کوچک و متوسط پرداخت شود	جبران هزینه‌های آثار اقتصادی کرونا بر کسب و کار طی ۶ ماه تا ۱ سال آینده
۳۹ هزار میلیارد تومان	با فرض پیش‌بینی کاهش ۲۰ درصدی درآمد مالیاتی دولت	کاهش درآمدهای دولت
۲۶۵ هزار میلیارد تومان	جمع	

پیش‌بینی مخارج مضاعف دولت در سال ۱۳۹۹ با شیوع بحران کرونا، ۲۵۶ میلیارد تومان خواهد بود که می‌توان بخشی از این کسری را از منابع مالی: صندوق بین‌المللی پول، منابع ارزی صندوق ذخیره ارزی، منابع هدفمندی یارانه‌ها، استقراض از سیستم بانکی تامین کرد.

پیامدهای شیوع کرونا بر بازار ارز ایران

قیمت روزانه نرخ دلار آمریکا سامانه سنا

○ نرخ ارز، نقش لنگر اسمی را در اقتصاد ایران بازی می کند.

○ به این معنی که سطح عمومی قیمت ها به ویژه قیمت دارایی ها (مانند طلا، سکه، مسکن و سهم) و کالای بادوام (مانند خودرو، لوازم برقی خانگی، مصالح ساختمانی و ...) با تغییر نرخ ارز تعدیل می شوند.

عرضه ارز محدود شده است و انتظار بر این است که تا متوقف شدن بیماری کرونا این روند ادامه داشته باشد. تقاضای ارز به دلیل کاهش واردات و مسافرت، کاهش پیدا کرده است.

اما باید توجه کرد که دلار همچنان از نظر مردم، دارایی مطمئن برای حفظ قدرت خرید است و از آنجا که انتظارات تورمی برای سال ۱۳۹۹ افزایشی است و نرخ دلار افزایشی خواهد بود.

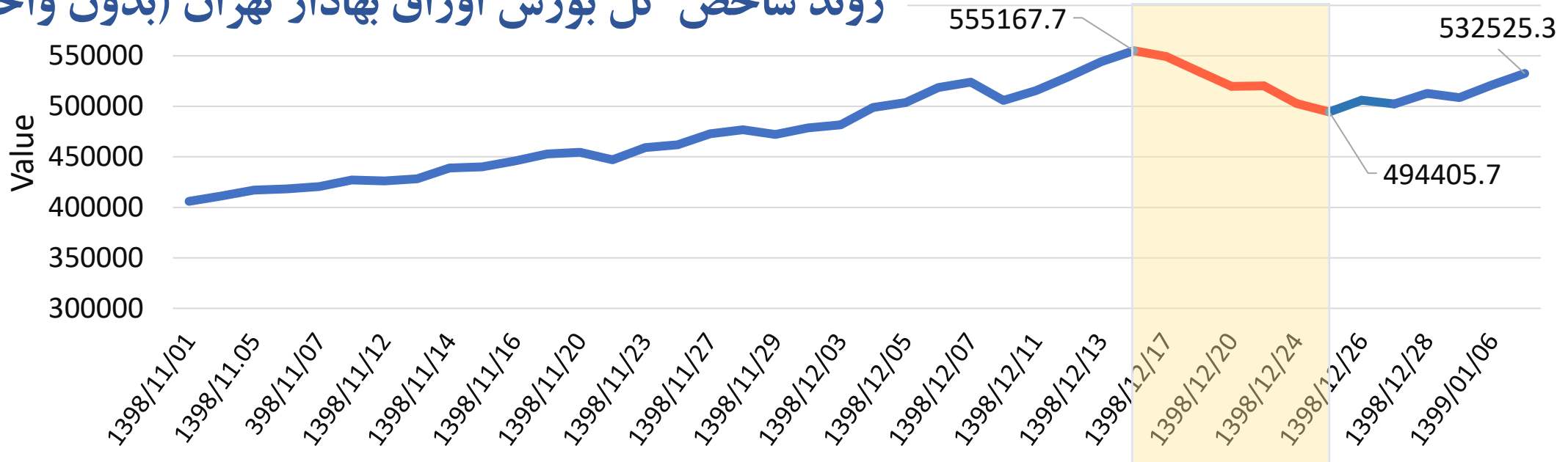

پیامدهای شیوع کرونا بر بازار بورس ایران

وضعیت بازار بورس (شاخص کل)

- بازار سهام ایران ارتباط چندان مستحکمی با بازار سهام سایر کشورها و بورس های بین المللی ندارد، اما بی تأثیر از شیوع بیماری کرونا نیست. زیرا صنایع بزرگ بورس تهران عمدتاً متشکل از صنایع پتروشیمی و فلزی هستند.
- شاخص بورس کل تهران در واکنش به عدم توافق اوپک و روسیه برای کاهش تولید نفت و **سقوط شدید قیمت نفت**، همچنین **تشدید شیوع کرونا** در کشور، از ۱۷ اسفند ۱۳۹۸ شاخص کل بورس تهران به اندازه **۱۰ درصد افت** کرده است. این در حالیست که از اواخر اسفند ۱۳۹۸ روند صعودی را در پیش گرفته است.

روند شاخص کل بورس اوراق بهادار تهران (بدون واحد)

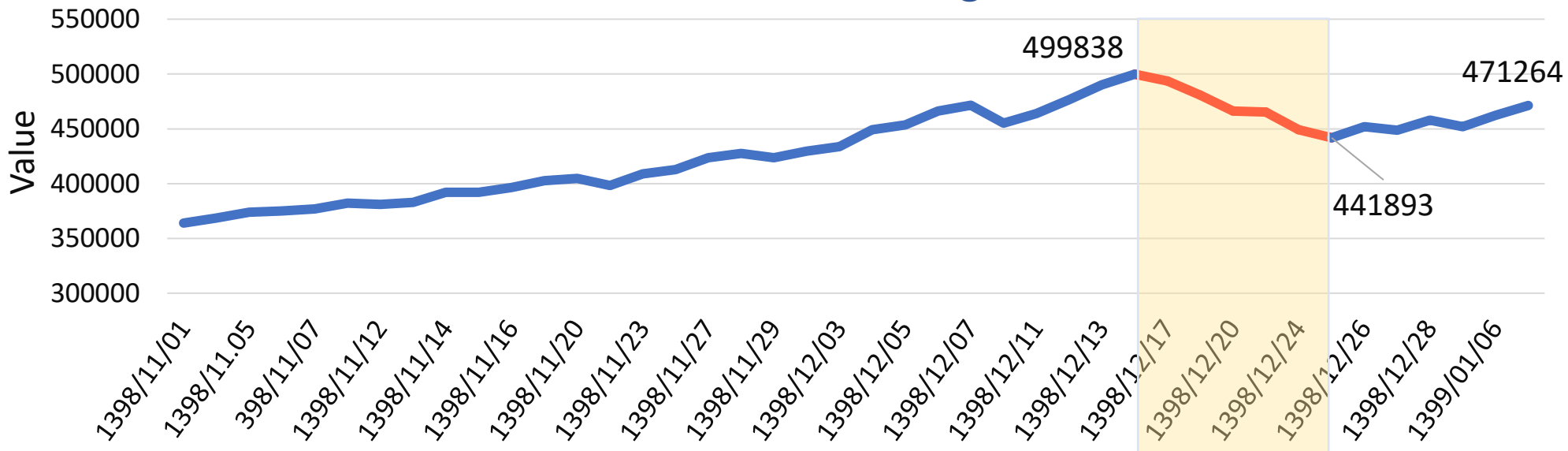

وضعیت بازار بورس (شاخص صنعت)

صنایع پتروشیمی و صنعتی درآمد اصلی خود را از صادرات کسب می کنند و کاهش فعالیت های اقتصادی در جهان به ویژه شرکای اصلی ایران مانند چین و کاهش شدید قیمت نفت و به تبع آن کاهش قیمت محصولات پتروشیمی، منجر به کاهش درآمد این صنایع می شود.

بررسی روند شاخص صنعت نشان می دهد که با شیوع ویروس کرونا، این شاخص به اندازه ۱۱.۵ درصد افت را از ۱۷ اسفند تا ۲۵ اسفند ۱۳۹۸ تجربه کرده است. این در حالیست که از اواخر اسفند ۱۳۹۸ روند صعودی را در پیش گرفته است.

روند شاخص صنعت (بدون واحد)

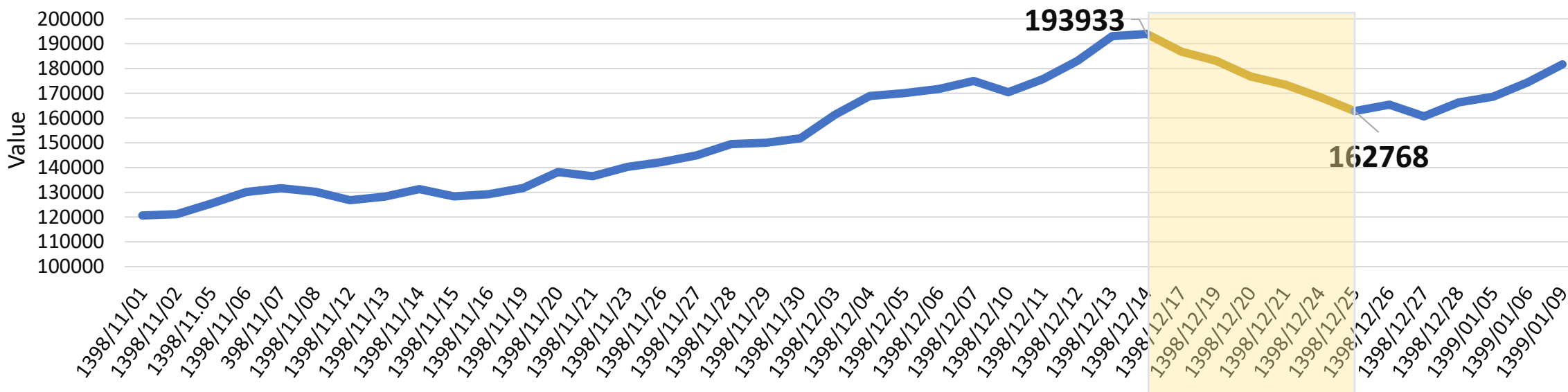

وضعیت بازار بورس (شاخص محصولات فلزی)

بررسی روند شاخص محصولات فلزی نشان می‌دهد که با افت قیمت نفت و شیوع ویروس کرونا، این شاخص در بازه زمانی ۱۷ اسفند تا ۲۵ اسفند ۹۸ به اندازه ۱۶ درصد افت را تجربه کرده است. این در حالیست که از اواخر اسفند ۱۳۹۸ روند صعودی را در پیش گرفته است.

روند شاخص محصولات فلزی (بدون واحد)

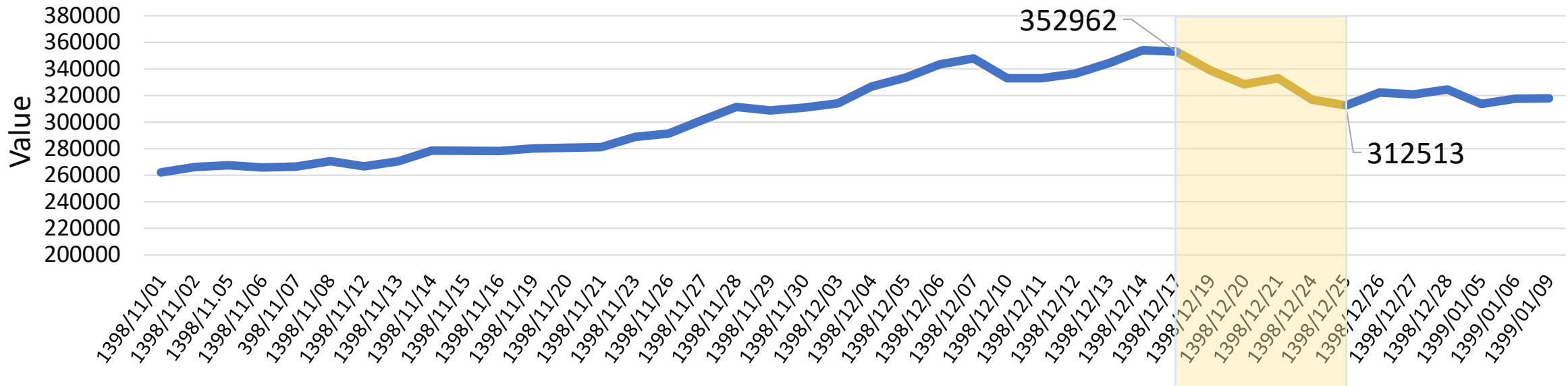

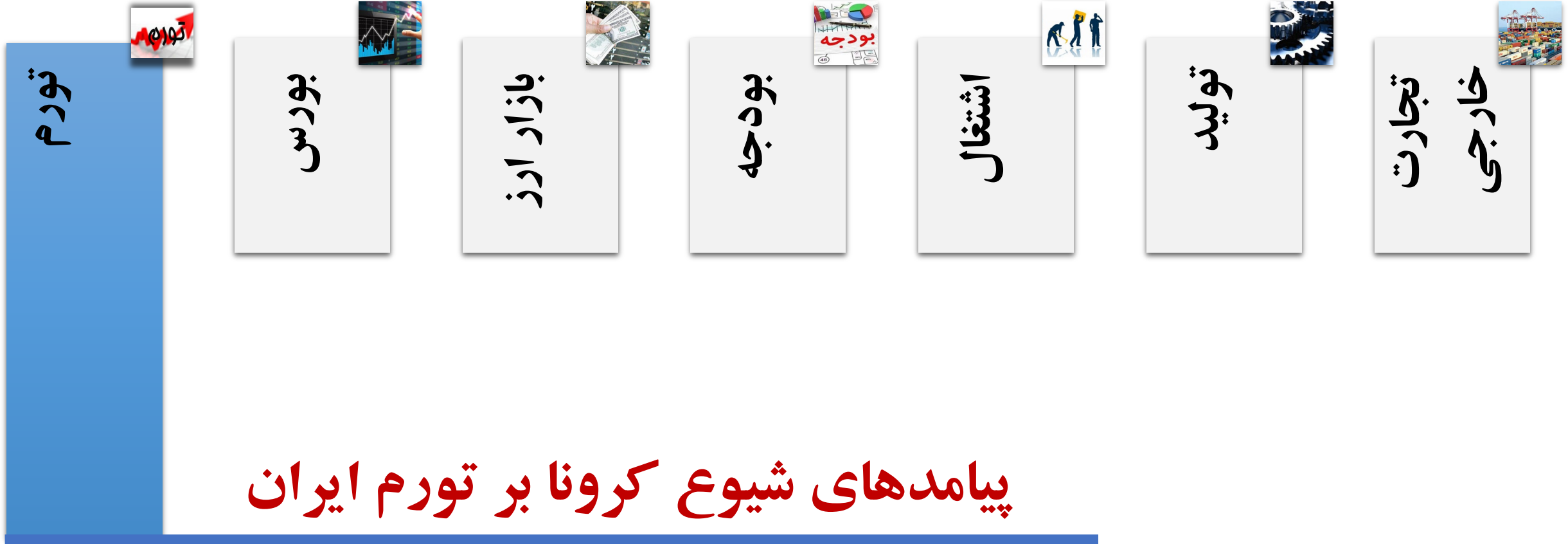

وضعیت بازار بورس (شاخص فلزات اساسی)

همچنین در بین صنایع معدنی، بررسی شاخص فلزات اساسی نشان می‌دهد که با افت قیمت نفت و شیوع ویروس کرونا، این شاخص در بازه زمانی ۱۷ اسفند تا ۲۵ اسفند ۹۸ به اندازه ۱۱.۵ درصد افت را تجربه کرده است.

روند شاخص فلزات اساسی (بدون واحد)

پیش‌بینی آینده (قبل از شیوع کرونا)
سال ۹۹ (۲۰۲۰-۲۰۲۱)

وضعیت موجود
سال ۹۸ (۲۰۱۹-۲۰۲۰)

نرخ تورم در ایران

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران (۹ ماهه ۱۳۹۸)

بر اساس گزارش بانک جهانی

بر اساس گزارش IMF

38%

38.3%

35.7%

عدم پیش‌بینی

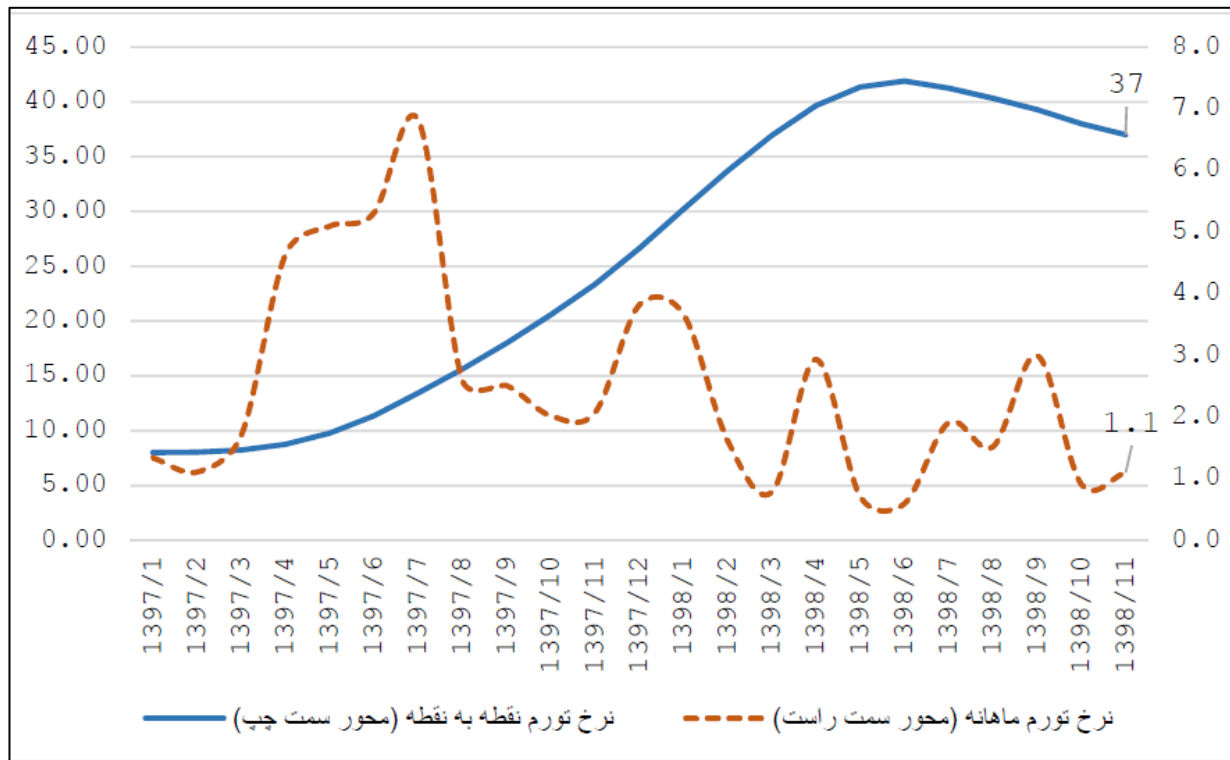
29%

31%

با توجه به اتفاقات مربوط به ویروس کرونا به طور قطع این پیش‌بینی‌ها تعدیل شده و کاهش خواهند یافت که در ادامه به این موضوع پرداخته می‌شود.

- بررسی‌ها نشان می‌دهد که بعد از بحران ارزی اوایل سال ۱۳۹۷، قیمت کالاها و خدمات نیز شروع به جهش کرده، به طوری که نرخ تورم در اواسط سال ۱۳۹۸ به بالای ۴۱ درصد رسیده و سپس روند کاهشی تورم شروع شده که در بهمن ماه به ۳۷ درصد رسیده است.

مقایسه روند نرخ تورم نقطه به نقطه و ماهانه ایران در سال‌های ۹۷ و ۹۸

- با این حال، همانطور که در نمودار مشخص است **روند تورم دوباره صعودی** شده است و با **تشدید بیماری کرونا** شامل **کاهش تولید**، **افزایش نقدینگی** و **افزایش تقاضای کالاهای مصرفی و بهداشتی** و در نهایت **تشدید کسری بودجه دولت**، **روند تورم افزایشی پیش‌بینی خواهد شد.**

پیش‌بینی سال ۱۳۹۹ بعد از شیوع کرونا (برآورد IMF)	پیش‌بینی سال ۱۳۹۹ - قبل از شیوع کرونا (IMF, April 2020)	سال ۱۳۹۸ بانک مرکزی	متغیر
۳۵ تا ۴۰٪	۳۱٪	۳۸٪	تورم

پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول از رشد تورم ایران پس از شیوع کرونا در سال ۱۳۹۹، ۳۵ تا ۴۰ درصد است.

بخش سوم - بررسی تجارب جهانی برای جبران آثار سوء اقتصادی ناشی از شیوع کرونا

- حمایت از خانوارها
- حمایت از SMEها و مشاغل خرد
- بازیابی و بهبود تقاضای کل اقتصاد (سیاست‌های کلان اقتصادی)

(مطالعه موردی چین، امریکا و استرالیا و در نهایت تمهیدات کشور ایران نیز اشاره شده است)

عکس صفحه اول سایت صندوق بین المللی پول (IMF)

Economic Policies for the COVID-19 War

“ The success of the pace of recovery will depend crucially on policies undertaken during the crisis.

محورهای سیاست‌گذاری در کشورها در مدیریت پیامدهای سوء کرونا

تسریع و اجرای پر قدرت سیاست‌های حمایتی هدفمند با هدف کاهش عدم اطمینان و بهبود رشد در محورهای زیر:

- توسعه بهداشت عمومی پیشگیری از اشاعه بیشتر بیماری (آحاد جامعه و کارگران-آنی)
- حمایت از خانوارها (درآمد گروه‌های آسیب‌پذیر- کوتاه مدت)
- حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط (SME ها) و مشاغل خرد (کوتاه مدت)
- بازیابی و بهبود تقاضا با سیاست‌های کلان اقتصادی (میان مدت)

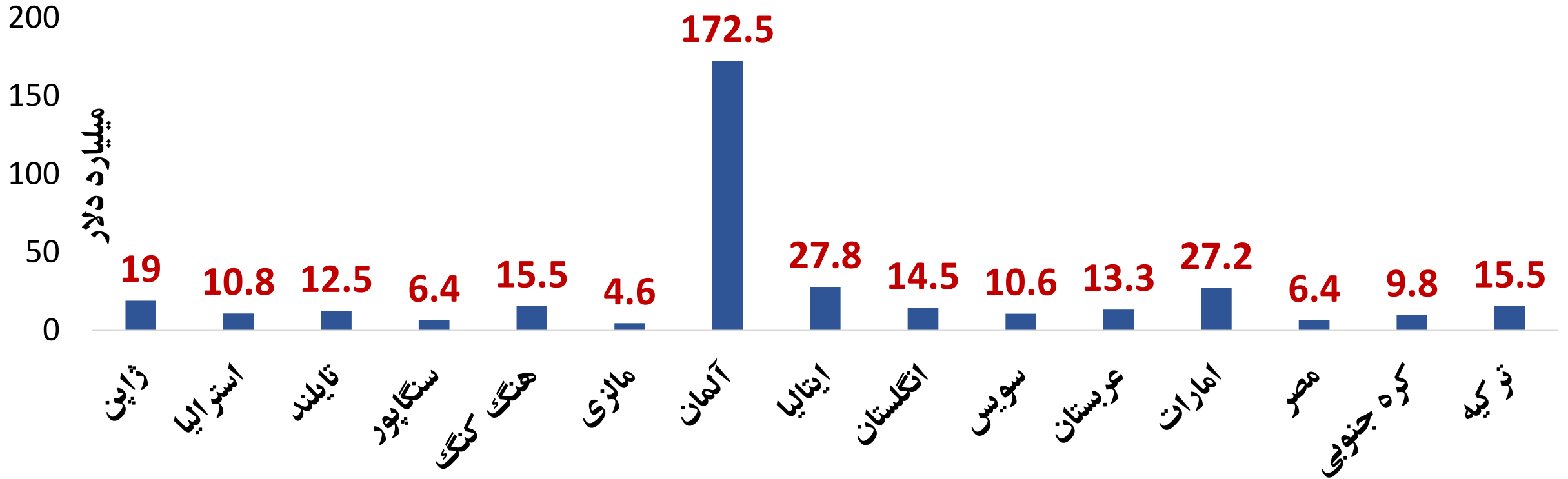

کشورها	برنامه	سیاستی
چین، مالزی، ایتالیا، هنگ کنگ، سنگاپور، ژاپن و کره جنوبی	<ol style="list-style-type: none"> ۱. کاهش ساعت کاری و انجام دور کاری و آموزش از راه دور برای فرزندان؛ ۲. اعطای مرخصی؛ ۳. پرداخت نقدی؛ ۴. بیمه بیکاری؛ ۵. پرداخت هزینه های بیکاری؛ 	<p>۱. حمایت خانوارها</p>
چین، هنگ کنگ، مالزی، ایتالیا، فیلیپین، آلمان، ژاپن	<ol style="list-style-type: none"> ۱. تاخیر در بازپرداخت اصل و فرع وام ها؛ ۲. کاهش یا تاخیر در پرداخت مالیات یا بدهی های مرتبط با دولت؛ ۳. تامین نقدینگی لازم برای سرمایه در گردش واحدهای تولیدی؛ ۴. ارائه قیمت ترجیحی برخی از نهاده ها همچون انرژی؛ ۵. تعلیق مالیات بر ارزش افزوده برای بازیابی تولید و اشتغال؛ ۶. اعطای معافیت های مالیاتی برای بنگاه های خرد؛ ۷. اختصاص بودجه دولتی برای کمک به واحدهای آسیب دیده؛ ۸. پرداخت بیمه های اجتماعی و بیکاری بر صاحبان مشاغل خرد و کارگران آن ها؛ ۹. حذف پرداخت هزینه های مربوط به نهادهای دولتی؛ ۱۰. سیاست های حمایتی منطقه ای؛ 	<p>۲. حمایت از SME ها و مشاغل خرد</p>

کشورها	برنامه	سیاستی
<p>چین، ایتالیا، فیلیپین، هنگ کنگ، اندونزی، کره جنوبی، آمریکا، استرالیا، کانادا، اکثر اعضای اتحادیه اروپا و گروه G7</p>	<p>۱. سیاست های مالی هدفمند تشویق سرمایه گذاری</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ توسعه مخارج دولتی در حوزه خدمات بهداشتی؛ ➤ توسعه پروژه های سرمایه گذاری در بخش بهداشت؛ ➤ حمایت از سرمایه گذاران خارجی؛ <p>۲. سیاست های پولی هدفمند در حمایت از کسب و کارها</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ افزایش اعتبارات بانکی به SME ها و مشاغل خرد؛ ➤ کاهش موقت سطح ذخایر بانک ها نزد بانک مرکزی برای گسترش توان مالی بانک ها؛ <p>۳. سیاست های سهولت محیط کسب و کار</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ تسریع در امور گمرکی و رویه های اداری؛ ➤ کاهش حقوق دولتی؛ ➤ تشویق واردات و صادرات اقلام ضروری 	<p>۳. بازیابی و بهبود تقاضای کل اقتصاد (سیاست های کلان اقتصادی)</p>

تخصیص بودجه دولت‌ها جهت مبارزه با آثار شیوع کرونا

بودجه دولت‌های جهان برای مبارزه با کرونا

بسته ویژه آمریکا: ۲ تریلیون دلار

ابزارهای سیاستگذاری کلان در زمان شیوع ویروس کرونا در چین

سیاست‌های اقتصادی دولت چین در درجه اول با هدف حمایت از تولید، خدمات و بخش‌های مربوط از طریق ابزارهای مالی، پولی و بیمه‌های اجتماعی. این اقدامات شامل:

• سیاست‌های مالی، از جمله کسر مالیات و یارانه دولت چین.

- ✓ برای بنگاه‌ها و مودیان مالیاتی در صنایع مربوط به خدمات پزشکی، حمل و نقل عمومی و تحویل مایحتاج روزانه، کسر مالیات صادر شد.
- ✓ صنایعی که به شدت در معرض این بیماری همه‌گیر قرار گرفته‌اند، از جمله حمل و نقل، پذیرایی، اسکان و گردشگری و همچنین شرکت‌ها و افرادی که محصولات مهم پزشکی را اهدا کرده‌اند، واجد شرایط کسر مالیات شدند.
- ✓ دولت مرکزی یارانه‌ها را در قالب پرداخت وام برای تولیدکنندگان محصولات مرتبط با ویروس و برای استارت‌آپ‌هایی که به شدت تحت تأثیر قرار گرفته بودند، فراهم نمود.
- ✓ دولت مرکزی دولتهای محلی را ملزم به تضمین و تسهیل در تحویل کالاهای مهم پزشکی و ضروریات روزانه نمود.
- ✓ شهرداری نیز اقدامات خود را از جمله ارائه بودجه و اعتبار برای صنایع و مشاغل مرتبط با آنتی‌ویروس، کاهش پرداخت اجاره بها، و کسر مالیات و هزینه برای صنایع و افراد به شدت آسیب دیده صادر کردند.

ابزارهای سیاستگذاری کلان در زمان شیوع ویروس کرونا در چین

- سیاست های پولی ، از جمله کاهش اعتبار ، کاهش نرخ وام و بازگرداندن بدهی.
  - ✓ موسسات مالی نرخ وام را کاهش داده و اعتبار بیشتری را برای تولیدکنندگان مرتبط با ویروس و محصولات مهم پزشکی فراهم آوردند.
  - ✓ مؤسسات مالی برای تجارت و واردات محصولات پزشکی افزایش اعتبار یافتند.
  - ✓ دوره های بازپرداخت وام های شخصی از جمله وام های مسکن و کارت های اعتباری به تعویق انداخته شد.
- بیمه نامه های اجتماعی، از جمله تأخیر یا کسر پرداخت های بیمه.
  - ✓ دولت های محلی سیاست هایی را با هدف تثبیت اشتغال و کمک به SME ها برای غلبه بر تهدیدات کرونا انجام دادند. این سیاست ها شامل تعویق و بازپرداخت پرداخت های بیمه های اجتماعی می شد. در برخی از شهرها ، مانند شانگهای ، آن دسته از شرکتهایی که کارمندان را اخراج نکرده اند می توانند از کسر پرداخت های بیمه های اجتماعی استفاده کنند.

ابزارهای سیاستگذاری کلان چین با فروکش کردن اپیدمی در این کشور

هنگامی که اپیدمی چین فروکش کرد، دولت چین متمرکز بر اقتصاد شد. دولت محلی چین ملزم به تهیه مصوبات جهت بهینه‌سازی کسب و کار گردید گردید.

بازگشایی بازار سهام.

بازگشایی بازار سهام می‌تواند با توجه به شرایط اقتصادی یک سیگنال مثبت به بازار بفرستد و نقدینگی بازار را تسهیل کند. دولت نیز از نزدیک نظارت بر بازار را در دست دارد و ابزارهای محافظتی را برای تثبیت آن در صورت لزوم آماده کرده است.

سیاست‌های مالی، از جمله کاهش مالیات، معافیت‌ها، کاهش هزینه و پرداخت یارانه.

- مالیات بر ارزش افزوده برای مشاغل کوچک برای یک دوره معاف می‌شود
- در برخی از مشاغل حق بیمه تأمین اجتماعی سهم کارگر برای مدتی معاف یا نصف می‌شوند.
- چشم‌پوشی از پرداخت مالیات بر استفاده از اراضی شهری برای تشویق صاحبان زمین به از سرگیری تولید
- کاهش قیمت برق، به منظور کاهش هزینه تولید و از سرگیری تولید
- حمایت دولت جهت از سرگیری پروازهای بین‌المللی به شرکتهای هواپیمایی داخلی و خارجی

ابزارهای سیاستگذاری کلان چین با فروکش کردن اپیدمی در این کشور

سیاست های پولی و مالی.

- تا ۱۲ مارس ، بخش بانکی ۱.۴ تریلیون یوان اعتبار برای اقتصاد فراهم کرده بود.
- در موسسات مالی مجموعه ای از اقدامات حمایت مالی را به ویژه برای SMEها از جمله کاهش نرخ بهره ، افزایش بازپرداخت بدهی و وام های تجدید پذیر و ارائه خط های اعتباری خاص برای از سرگیری تولید به اجرا گذاشته بودند.
- در پاسخ به هراس مالی جهانی ، در تاریخ ۱۳ مارس ، بانک مرکزی ، نسبت ذخیره قانونی را کاهش داد که باعث شد ۵۵۰ میلیارد یوان به اقتصاد تزریق شود.

سیاست های صنعت با تمرکز بر پروژه های بزرگ سرمایه گذاری در زیرساخت ها و زنجیره های تأمین.

- چندین وزارتخانه با همکاری برای گسترش مؤثر تقاضای داخلی از طریق تحریک سرمایه گذاری در زیرساختها ، همکاری داشتند. تعدادی از پروژه های کلیدی مربوط به صنایع انرژی ، حمل و نقل و فناوری اطلاعات توسط اوراق قرضه ویژه دولت محلی آغاز و تأمین شده است. هدف دولت مرکزی تقویت در حوزه بین المللی است.

سیاست های تجارت با تمرکز بر ثبات تجارت خارجی و سرمایه گذاری.

- کلیه تخفیف های مالیاتی صادرات باید بطور کامل و بدون تأخیر انجام شود ، به جز محصولات پرانرژی ، آلاینده یا منابع سنگین
- موسسات مالی برای افزایش اعتبارات تجارت خارجی ، تعویق پرداخت وام و تمدید بدهی برای آن بنگاه های تجاری کوچک که به شدت تحت تأثیر این بیماری همه گیر هستند ، تشویق شده اند.
- شرکتهای بیمه تجاری به ارائه بیمه اعتبار تجاری کوتاه مدت و با هزینه کمتر برای بنگاه های تجاری ترغیب شده اند.

اینگونه نیست که هرچه سیاست پشتیبانی بیشتر ادامه یابد ، بهتر است. سیاستی که بیش از حد طولانی ادامه یابد احتمالاً کارآیی بازار را به خطر می اندازد و بازار را مختل میکند ، بازاری که نقش تعیین کننده ای در تخصیص منابع دارد.

➤ بسته های حمایتی دو تریلیون دلاری آمریکا برای مقابله با ویروس کرونا

این بسته از طرق گوناگون همچون پرداخت وام یا کمک هزینه به کسب و کارها، کمک مالی به مراکز درمانی و حتی پرداخت مستقیم وجه به شهروندان اجرا می شود. بسته های حمایتی آمریکا در حوزه های زیر تعیین شد:

- ✓ پرداخت مستقیم وجه به اکثر شهروندان آمریکایی.
- ✓ ۲۵۰ میلیارد دلار برای تقویت بیمه بیکاری.
- ✓ حدود ۳۵۰ میلیارد دلار وام برای کسب و کارهای کوچک که در صورت اختصاص وام برای پرداخت حقوق کارمندان، شامل بخشودگی هم می شود.
- ✓ حدود ۵۰۰ میلیارد دلار کمک هزینه به صنایع و ایالت هایی که بیشتری خسارت را از شیوع ویروس کرونا متحمل شدند، به علاوه ۵۰ میلیارد دلار کمک هزینه برای شرکت های هواپیمایی
- ✓ ۱۳۰ میلیارد دلار کمک به بیمارستان ها.
- ✓ ۱۵۰ میلیارد دلار برای کمک به دولت های ایالتی و محلی.

اهم برنامه های حمایتی آمریکا در مدیریت پیامدهای سوء اقتصاد کرونا

نوع حمایت	ارزش	جامعه هدف
کمک هزینه‌ی پرداختی برای مقابله با آثار اقتصادی ویروس کرونا	ارزش ۸/۳ میلیارد دلار	پرداخت به بیماران و مراکز خدماتی کمک هزینه به فعالیتهای بین‌المللی در واکنش به همه‌گیری کنونی
جبران خسارت ترک کار بیماران (پرداخت کمک‌هزینه‌ی ۱۰ روز مرخصی درمانی به کارمندان)	ارزش ۱۰۴ میلیارد دلار	شرکت‌های بزرگ با بیش از ۵۰۰ کارمند، شامل این طرح نمی‌شدند. شرکت‌های کوچک با کمتر از ۵۰ کارمند امکان درخواست معافیت از بازپرداخت تسهیلات را دریافت کردند. یک برنامه‌ی اورژانسی مرخصی با حقوق برای والدینی طراحی شد که به خاطر تعطیلی مدارس فرزندان بر اثر شیوع ویروس کرونا، شغل آن‌ها هم تحت تأثیر قرار گرفته بود.
پرداخت کمک‌هزینه به شهروندان		۱،۲۰۰ دلار به هر شهروند ۲،۴۰۰ دلار به هر زوج، خانواده‌ها به‌ازای هر فرزند، ۵۰۰ دلار؛ افراد با درآمد سالانه‌ی بیش از ۹۹ هزار دلار نیز هیچ کمک‌هزینه‌ای دریافت نخواهند کرد. پرداخت کمک‌هزینه‌ها براساس گزارش‌های مالیاتی سال ۲۰۱۸ افراد و خانواده‌ها صورت می‌گیرد.

اهم برنامه های حمایتی آمریکا در مدیریت پیامدهای سوء اقتصاد کرونا

نوع حمایت	ارزش	جامعه هدف
پرداخت کمک هزینه به کسب و کارها با تعداد کارمند کمتر از ۵۰۰ نفر	۳۰۰ میلیارد دلار (تصویب نهایی نشده است)	هر کسب و کار واجد شرایط، حداکثر ۱۰ میلیون دلار وام دریافت می کند اگر کسب و کارهای هدف، نیروی انسانی خود را تا ۳۰ ژوئن سال جاری حفظ کنند، واجد شرایط بخشودگی در سطوح گوناگون هم می شوند.
وامها به شرکت های هواپیمایی و دیگر صنایع با بیشترین خسارت از ویروس کرونا،	حدود ۲۰۰ میلیارد دلار	تا ۷ فروردین: اختصاص ۵۰ میلیارد دلار کمک هزینه برای خطوط هوایی هشت میلیارد دلار برای شرکت های حمل و نقل هوایی ۱۵۰ میلیارد دلار به صنایعی همچون هتل داری و کشتی رانی اختصاص خواهد یافت.
کمک به بخش درمان (Marshal Plan)	۷۵ تا ۱۰۰ میلیارد دلار پیشنهاد گردیده	کمک به بخش درمان

➤ بسته‌ی حمایتی دولت استرالیا برای مقابله با کرونا

این خدمات توسط دولت مرکزی استرالیا به تمامی کسب و کارهای این کشور اختصاص می‌یابد و چند ایالت استرالیا بسته‌های جداگانه‌ای برای حمایت بیشتر از اقشار و کسب و کارهای آسیب دیده در نظر گرفته‌اند

- ✓ پرداخت ۱ میلیارد دلار به مناطقی که تحت تاثیر شیوع کرونا قرار گرفته‌اند
- ✓ تخفیف ۷۵۰ میلیون دلاری بر مالیات‌ها
- ✓ اختصاص ۱۱۰۰ دلار اضافه حقوق برای اقشار آسیب پذیر
- ✓ پرداخت ۱۵۰۰ دلار اضافه حقوق طی ۶ ماه به خانوارهای تحت پوشش **تامین اجتماعی**
- ✓ پرداخت تسهیلات به کسب و کارهای با گردش مالی زیر ۵۰ میلیون دلار تا مرز ۱۰۰ هزار دلار
- ✓ تعویق ۶ ماهه پرداخت مالیات بر درآمد
- ✓ ضمانت پرداخت برای ۴۰ میلیارد دلار وام به کسب و کارهای کوچک
- ✓ در نظر گرفتن اعتبار ۹۰ میلیارد دلاری با سود ۰.۲۵ درصد به بانک‌ها برای پرداخت وام
- ✓ اختصاص ۱۵ میلیارد دلار برای تقویت زیرساخت‌های مالی استرالیا

اهم برنامه های حمایتی استرالیا در مدیریت پیامدهای سوء اقتصاد کرونا

نوع حمایت	ایالت	توضیحات
پرداخت وام برای حمایت از مشاغل	کوینز لند	گشایش اعتباری ۵۰۰ میلیون دلاری برای اعطای وام و پشتیبانی از مشاغل
کمک های آموزشی	کوینز لند	کارگاه های آموزش مسائل مالی در راستای همکاری های محلی، مشاوره مشاغل و خط تلفنی مختص مشاغل کوچک میاس
کمک های مالیاتی	کوینز لند	<ul style="list-style-type: none"> • بازپرداخت مالیات بر دستمزد به مدت ۲ ماه • فراغت از پرداخت مالیات بر دستمزد به مدت ۳ ماه • تعویق پرداخت مالیات بر دستمزد تا پایان سال ۲۰۲۰
معافیت ها برای پشتیبانی از صنعت گردشگری	کوینز لند	<ul style="list-style-type: none"> • هزینه های درخواست برای تغییرات در جواز فروش مشروبات الکلی • هزینه های ثبتی برای تمدید مجوز تورگردانان تورهای ورودی • هزینه های روزانه مجوزها و توافقنامه های فعالیت تجاری • تخفیف در عوارض تفرجگاه های ساحلی و عوارض مسافران • تعویق پرداخت های مربوط به اجاره بهای گردشگری

اهم برنامه های حمایتی استرالیا در مدیریت پیامدهای سوء اقتصاد کرونا (ادامه)

نوع حمایت	نام ایالت	توضیحات
افزایش ۷۰۰ میلیون دلاری بودجه سلامت	نیو ساوت ولز	دوبرابر شدن ظرفیت ICUها، افزایش تستها جهت تشخیص ویروس کرونا، خرید دستگاههای ونتیلیتور (تنفس مصنوعی) و تجهیزات پزشکی، ایجاد کلینیکهایی جهت درمان بیماریهای حاد تنفسی و پیشرفت تجهیزات پزشکی جهت انجام عملهای جراحی در بیمارستانها
معافیت در پرداخت مالیات بر حقوق و دستمزد	نیو ساوت ولز	اختصاص ۵۰۶ میلیون دلار برای معافیت کسب و کارها از پرداخت مالیات بر حقوق و دستمزد
حمایت از رشد زیرساختهای سرمایه‌ای	نیو ساوت ولز	اختصاص ۵۰۰ میلیون دلار برای رشد عملیاتها و زیرساختهای سرمایه‌ای

اقدامات ایران برای مقابله با آثار اقتصادی کرونا

- ✓ **رقم کلی تسهیلات دولت صد هزار میلیارد تومان (۲۰ درصد بودجه)** اعلام گردید که شامل:
  - کسب و کارهای آسیب دیده (۷۵ هزار میلیارد تومان تسهیلات با نرخ ترجیحی ۱۲ درصد و دوره بازپرداخت دو ساله)،
  - پایداری بنگاه‌های آسیب دیده، تقویت معیشت، کمک به اقشار فاقد درآمد، حمایت از خانوارها و حمایت از کارگران
- ✓ **سازمان برنامه و بودجه ایران** از اختصاص دو بسته برای اقشار کم درآمد خبر داده است؛ این بسته‌ها شامل:
  - کمک ماهیانه ۲۰۰ تا ۶۰۰ هزار تومانی برای ۳ میلیون ایرانی فاقد درآمد ثابت
  - وام یک تا دو میلیونی (۴ درصدی و بدون ضامن) برای ۴ میلیون نفر شاغل آسیب‌دیده همچون کارگران و اصناف
- ✓ **بانک مرکزی** طی اطلاعیه‌ای، بازپرداخت اقساط وامها برای ماه‌های اسفند، فروردین و اردیبهشت را به تعویق انداخت.

اقدامات ایران برای مقابله با آثار اقتصادی کرونا

✓ کسب و کارهای صدمه دیده، **مشروط به اینکه کارگری را اخراج نکرده باشند** و اخراج نکنند، تسهیلات ارزان قیمتی را بر اساس برنامه ریزی وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت رفاه، دریافت کنند.

به این منظور با همکاری **بانک مرکزی و سایر بانک ها**، ۷۵ هزار میلیارد تومان تسهیلات با نرخ ترجیحی ۱۲ درصد و دوره بازپرداخت دو ساله در اختیار مشمولان این طرح قرار می گیرد.

✓ در صورت موافقت، **یک میلیارد دلار** از **صندوق توسعه ملی** برای تامین نیاز بخش بهداشت و درمان و کمک به صندوق بیمه بیکاری برداشت می شود

✓ **ایران از صندوق بین المللی پول ۵ میلیارد دلار کمک درخواست کرد (تا تاریخ ۱۳۹۸/۱/۱۴ همچنان مذاکرات ادامه دارد).**

بخش چهارم - پیشنهادات مقابله با آثار زیان بار اقتصادی شیوع کرونا بر اقتصاد ایران

- حمایت از خانوارها
- حمایت از SME ها و مشاغل خرد (با تاکید بر صنوف با آسیب پذیری بالا)
- اقدامات زیرساختی با هدف بهبود محیط کسب و کار و تحریک تقاضا

محور سیاستی

برنامه

۱. حمایت از خانوارها

۱. کاهش ساعت کاری و انجام دور کاری؛
۲. اعطای مرخصی؛
۳. پرداخت یارانه معیشتی به خانوارهای هدف (بهبودی، کمیته امداد،...);
۴. بیمه بیکاری،
۵. پرداخت هزینه‌های بیماری؛

۲. حمایت از SME ها و مشاغل خرد (با تاکید بر صنوف با آسیب‌پذیری بالا)

۱. تاخیر در بازپرداخت اصل و فرع وام‌ها؛
۲. کاهش یا تاخیر در پرداخت یا بدهی‌های مرتبط با دولت،
۳. اعطای تسهیلات لازم برای سرمایه در گردش واحدهای تولیدی؛
۴. ارائه قیمت ترجیحی برخی از نهاده‌ها همچون حامل‌های انرژی؛
۵. تعلیق مالیات بر ارزش افزوده برای بازیابی تولید و اشتغال؛
۶. اعطای معافیت‌های مالیاتی برای بنگاه‌های خرد آسیب‌پذیر؛
۷. تقسیط مالیات‌های بنگاه‌های تولیدی و مشاغل خرد آسیب‌پذیر؛
۸. مزایای مرتبط با بیمه‌های اجتماعی و بیکاری بر صاحبان مشاغل خرد و کارگران آن‌ها؛
۹. حذف یا تعویق دریافت حقوق دولتی و عوارض شهرداری‌ها؛
۱۰. استمهال تسهیلات بانکی؛
۱۱. عدم اعمال مقررات تنبیهی برای چک‌های برگشتی؛
۱۲. سیاست‌های حمایتی منطقه‌ای در استان‌های کانون شیوع کرونا؛

محور سیاستی

برنامه

- توسعه مخارج دولتی در خدمات بهداشتی و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این حوزه
- افزایش اعتبارات بانکی به SME ها و بنگاه‌های خرد
- تسریع در امور گمرکی
- کاهش تشریفات و رویه‌های واردات و صادرات
- بازگشایی مرزهای با کشورهای هدف تجاری و اقدامات زیرساختی برای رفع نگرانی‌های بهداشتی در مرزها
- محرک‌های واردات و صادرات اقلام ضروری
- تمدید تمامی مجوزهای کسب و کار
- توسعه فروش‌های غیرحضور با استفاده از ظرفیت فضای مجازی و فروشگاه‌های اینترنتی
- توسعه فناوری‌های نوین (زیرساخت الکترونیک، تشخیص، اپیدمی، پیشگیری، درمانی، ...)

۳. اقدامات زیرساختی با هدف بهبود محیط کسب و کار و تحریک تقاضا

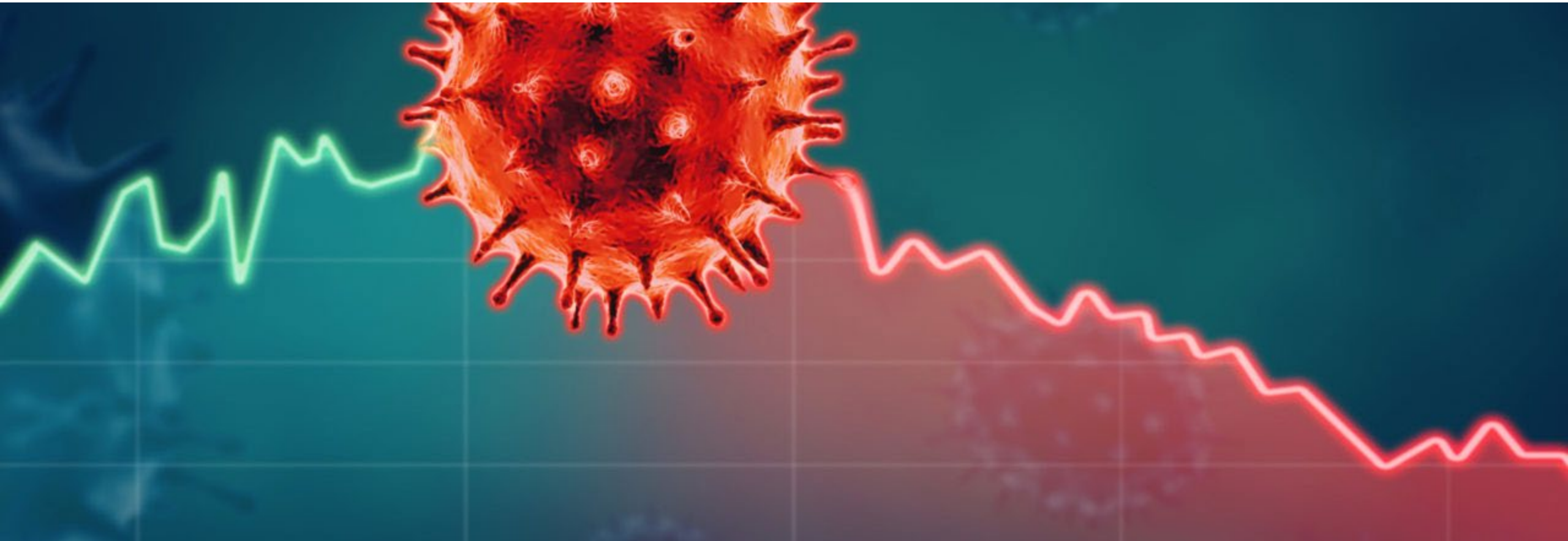
“COVID-19 is causing health emergencies and economic disruptions that no single stakeholder can address.”

Klaus Schwab

Founder and Executive Chairman,
World Economic Forum

با تشکر از توجه شما

دکتر بهرام شکوری

رئیس کمیسیون معادن و صنایع معدنی اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران

ویرایش یک- نهم فروردین ۱۳۹۹